

Naročnina mesečno 12 Lir, za inozemstvo 20 Lir — nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 50 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese 12 Lire; Estero, mese 20 Lire, Edizione domenica, anno 34 Lire, Estero 50 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti: 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto

SCOVENECE

Ob obletnici pohoda na Rim:

Duce je odprl svetišče padlih za fašistično revolucijo

Rim, 28. oktobra. AS. Proslave XIX. obletnice Pohoda na Rim so se danes dopoldne začele v Rimu, in sicer na ta način, da je Duce odprl novo svetišče mrtvih za fašistično revolucijo na novem sedežu strankine palače na Forumu Musolinij.

Navzoči so bili vsi člani velikega sveta, vsi člani vlade, direktorij Fašistične stranke, vsi odličniki in vsi voditelji organizacij režima. Navzoče so bile tudi družine padlih za Fašistično revolucijo.

Duce je najprej pregledal mladinske organizacije, ki so bile zbrane pred palačo in ko se je udeležil službe božje na prostem — službo božjo je opravil načelnik kuratorov fašistične milice — nakar je položil lovorjev venec v svetišču, ki je zgrajeno v središču ogromne palače. Drug venec je položil nemški državni podtajnik v zunanjem ministrstvu in vodja nacistov v inozemstvu Bohle, ki je bil ves čas med slovesnostjo ob Ducejevi strani.

Manifestacija se je zaključila s petjem revo-

lucionarnih himen in vojnih pesmi, ki so jih prepevale mladinske čete.

Duceja je množica goreče in vdano pozdravila in mu vzklikala. V teku dopoldneva je bil položen še en venec v Ducejevemu imenu, venec je položil načelnik štaba milice in sicer na spomenik fašističnih legionarjev, ki so padli za časa vojne. Venec je bil položen na sedežu poveljstva milice.

Duce je sprejel Ta nika Stranke

Rim, 28. oktobra. AS. Ob 11.30 je Duce v Beneški palači sprejel tajnika Stranke, ki ga je spremljal nacionalni direktorij. Tajnik Stranke je Duceju izročil izkaznico št. 1., ki je bila obnovljena za 20. leto. Obenem z izkaznico je tajnik Stranke izročil Duceju koledar Stranke. Ko je tajnik Stranke izročil Duceju zrela vseh včlanjenih organizacij in zvez Stranke, je Duceja nagovoril takole:

»Ob začetku 20. leta revolucije bodo Črne srajce okoli vas, Duce, njihove zveste vrste Vam še enkrat izjavljajo v imenu vsega naroda popolno gotovost v zmago, ki bo dala silo Italiji in svetu. Ta nova doba pravice je bila odložena od Vas že od XIV. leta, ko ste prvi razbili demoplutokratsko koalicijo iz Zeneve in zlomili vrat angleškemu napuhu. Stranka, ki je zastava revolucije, se bo držala zvesto gesla:

Vse in vsi za zmago!

Duce je odgovoril, da naj vsi fašisti delajo za poglabitev, da se naj vsakdo zaveda svojih nalog in dolžnosti, ki mu jih nalaga ta odločilna doba italijanske in evropske zgodovine.

Nato je Duce v spremstvu predsednika zveze padlih in ranjenih za revolucijo sprejel zastopstvo sirot padlih fašistov, ki so mu prinesli pozdrav svoje zveze. Duce se je zlasti razveselil nekaterih besed prisrčnega pozdrava, ki mu jih je izrekla mala italijanska sirota padlega fašista.

so prirejena posebna zborovanja fašistov. Danes dopoldne je bila v Draču v navzočnosti Kraljevega namestnika izročena na slovesen način županu mesta posebna albanska pomorska zastava, ki jo je darovala genovska občina.

Proslava v Braziliji

Rio de Janeiro, 28. okt. AS. Včeraj so v Italijanskem domu s posebno slovesnostjo proslavili obletnico Pohoda na Rim. Zborovanje, katerega se je udeležila vsa italijanska kolonija, se je zaključilo z velikimi manifestacijami fašistične discipline in z izrazi vdanosti Duceju.

Proslava obletnice Pohoda na Rim v tujini

Nemški tisk pravi, da je fašizem uvedel novo dobo evropske civilizacije

Berlin, 28. okt. AS. Nemški tisk zelo obsežno piše o obletnici Pohoda na Rim in povelji-čju zgodovinski in politični pomen tega dogodka, ki je začel novo dobo evropske civilizacije. »Deutsche Allgemeine Zeitung« piše o važnosti tega dogodka in pravi, da je Duce tedaj postavil čas pred to izbiro: »Ali Rim, ali Moskva?« Ze dvajset let pa so nato vsi narodi živeli pred to izbiro in danes se milijoni vojakov vojskujejo proti zadnjim ostankom sovjetske armade, ki je dejansko že na kolenih.

Proslava obletnice Pohoda na Rim v Kölnu

Köln, 25. okt. AS. V Fašističnem domu so v navzočnosti italijanskega generalnega konzula in zastopnika narodne socialistične stranke tukajšnji Italijani skupno proslavili obletnico Pohoda na Rim. Ta zgodovinski dogodek so slavili v ozračju izrednega navdušenja in z manifestacijami Duceju in Hitlerju.

Tudi v Essenu in Duisburgu ter v Düsseldorfu so bile slične proslave. Vseh proslav so se udeležili v celoti delavci in fašisti

Hrvatski listi ob obletnici Pohoda na Rim

Zagreb, 28. okt. AS: Vsi zagrebški listi pišejo v svojih člankih o zgodovinskem pomenu dneva 28. oktobra in poudarjajo, da je tega dne visoko zavihrala protiboljševiška zastava, ki je prvič bila visoko dvignjena v Rimu, in sicer ravno na dan 28. oktobra 1922. Tako pomenja ta dan začetek socialnega preropenja sveta.

»Hrvatski narod« piše, da je bila fašistična revolucija koristna in rešilna. Dne 28. oktobra se ni samo začelo fašistično gibanje, ampak je tudi dan, ko se je začela največja revolucija v zgodovini. Fašizem je bil prvi, ki je po svetovni vojni proglasil potrebo duhovnega, gospodarskega, političnega in socialnega preropenja. V teh 20 letih je fašizem dokazal, da zadošča vsem življenjskim potrebam. Člankar navaja nato razna področja in notranji in zunanji politiki in na tem polju je fašizem dosegel neštete uspehe.

Minister Eksc. Riccardi odpotoval v Bukarešto Med Romunijo in Italijo bo sklenjena nova trgovinska pogodba

Rim, 28. okt. AS: Sinoči ob 23 je odpotoval v Bukarešto minister za izmenjavo in za valute Eksc. Riccardi, ki bo nekaj dni ostal v romunski prestolnici. Ministra spremljajo visoki uradniki. V Bukarešti bo imel važen razgovor z glavnimi zastopniki romunskega gospodarstva in finančnega življenja. Po obisku ministra Riccardija bo v Bukarešto prišla posebna italijanska delegacija, ki se bo začela pogajati za novo trgovinsko pogodbo z Romunijo. Na postaji so ministra pozdravili mnogi uradniki njegovega ministristva, romunski poslanik v Rimu in druge ugledne osebnosti.

Bolgarski kralj bo imel prestolni govor

Sofija, 28. okt. AS: Bolgarski parlament se bo danes sešel na zasedanje. Zasedanje bo odprl kralj Boris s prestolnim govorom.

Albanija je tudi proslavila obletnico

Tirana, 28. okt. AS: Dvajseto obletnico Pohoda na Rim so danes v vsej Albaniji proslavili z velikimi slovesnostmi in v vseh večjih krajih

Nemške čete v Kramatorskaji

Sovjetska vojska je tako izgubila največjo tovarno za tanke

Nemško vojno poročilo

Hitlerjev glavni stan, 28. okt. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Na področju Donca se nadaljuje zasledovanje umikajočega se sovražnika. Nemške čete so včeraj prodrele v Kramatorskajo. Sovjetska vojska je s tem izgubila svojo največjo tovarno za tanke. — Madžarske čete so zavzele še druge važne industrijske kraje.

Tudi na ostalem bojišču boji napredujejo. Letalstvo je zelo uspešno bombardiralo pristanško področje Kerč in je pri tem potopilo trgovsko ladjo s 3000 tonami.

Vzhodno od Great Yarmoutha so bojna letala podnevi iz konvoja potopila dve sovražni trgovski ladji s skupno 11.000 tonami. Še ena velika tovarna ladja je bila ponoči vzhodno od Bridlingtona od bomb težko poškodovana.

Pred nizozemsko obalo in na Rokavskem prelivu je angleško letalstvo včeraj izgubilo 13 letal. V severni Afriki so nemški strmoglavci razbili angleške bunkerje pri Tobruku. Sovražnih letal ni bilo nad nemškimi državnimi ozemlji.

Berlin, 28. okt. AS. Dne 25. okt. je nemški pehotni polk s pomočjo tankov prebil zelo utrjene sovražne postojanke zahodno od Moskve. Proboj so nemške čete izvedle po hudem boju, v katerem so imeli glavno besedo tanki, ki so še istega dne zlomili sovjetski odpor. Po zlomu odpora so nemške čete sovražnika obkrožile in je bilo pri tem uničenih mnogo avtomobilskih vozil, na katerih so boljševiki hoteli pobegeti.

Sovjetski oblastniki so ukazali, da morajo v Petrogradu prav tako kakor v Moskvi sovjetske čete pred umikom razdejati vsa stanovanjska poslopja in to brez ozira na civilno prebivalstvo. Razdejane morajo biti tudi vse šole, vse pisarne, tovarne, skladišča in trgovine. Sovjetskim poveljnikom v Petrogradu in v Moskvi so že razdelili pismena povelja in v poveljih so točno navedena vsa poslopja, ki se morajo pognati v zrak.

Smrtne obsodbe v Bolgariji

Sofija, 28. okt. AS: Vojaško sodišče v Dobriču je obsodilo na smrt 12 oseb bolgarske narodnosti, ki so vohunile na korist državi, ki ima z Bolgarijo skupno mejo.

Bolgarski kmetijski minister je imel govor, v katerem je razložil dolžnosti bolgarskih kmetov. Njihova dolžnost je danes zlasti ta, da morajo posejati čim več zemlje. Da bi se dosegel ta cilj, je poljedelski minister uvedel delno demobilizacijo kmetov.

Parlamentu je bil predložen osebni zakonski ukaz, ki ustanavlja akademijo za telesno kulturo in sicer bo ta akademija organizirana kakor so organizirane slične akademije v Italiji. Sola na bolgarski akademiji bo trajala štiri leta.

Attività di ricognizione nell'Africa Orientale

Il Quartier Generale delle Forze Armate Comunica:

Nel pomeriggio di ieri apparecchi britannici hanno lanciato qualche bomba nei pressi di Ciro Marina (Catanzaro) ed in località campana (Cosenza): tre feriti e danni di scarsa importanza.

In Africa settentrionale, nessun avvenimento notevole sui fronti terrestri. L'Aviazione nemica ha sorvolato Bengasi lanciando un certo numero di bombe cadute in parte nel mare e in parte sul mercato e sul quartiere arabo: alcune case danneggiate e tre vittime e dodici feriti tra la popolazione.

Aerei germanici hanno bombardato obiettivi della piazza di Tobruk.

Nell'Africa orientale, sui fronti di Gondar intensa attività di ricognizione dei nostri reparti avanzati.

Vojno poročilo št. 513

Delovanje izvidnic v Vzhodni Afriki

Glavni Stan Italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Včeraj popoldne so angleška letala zmetala nekaj bomb pri Ciro Marina (Catanzaro) in kmečko okolico (Cosenza). Trije ranjeni in le malo nepomembne škode.

Severna Afrika: Nobenih posebnih dogodkov na kopnem bojišču. Sovražno letalstvo je preletelo Benghazi in je vrglo nekaj bomb, ki so deloma padle v morje, deloma pa na trg v arabski četrti mesta. Nekaj hiš je bilo poškodovanih in prebivalstvo je imelo tri žrtve in dvanajst ranjenih.

Nemška letala so bombardirala cilje v trdnjavi Tobruk.

Vzhodna Afrika: Obsežno delovanje naših prednjih izvidniških oddelkov na bojišču Gondarja.

Na bojišču, 28. okt. AS: Posebni dopisnik AS poroča: Pozno zvečer 25. okt. so nemški bombniki in strmoglavci napadli pri Sollumu sovražno skupino ladij. V skupini so vozile tri ladje, med njimi ena križarka. Strmoglavci je najprej zadel križarko na krmi. Na križarko je padla velika bomba in ladjo je zajel velik dim. Pri drugem napadu je zadela še ena bomba križarko, ki se je potopila.

Na odseku pri Tobruku so naše čete odločno razbile vse sovražne poskuse, zlasti pa so zavrnile tanke, ki so se bližali našim postojankam.

Moskvi izvedelo, kako so bile sovjetske čete poginane proti vzhodu in da so nemške motorizirane kolone na cesti proti Moskvi, je v Moskvi nastala nepopisna zmeda. Molotov je izdal potrebne odredbe za odhod diplomatov in drugih inozemcev. Na vzhodni kolodvor, od koder gredo vlaki proti Kazanu in Samari, je prihajalo na tisoče oseb, ki so se hotele umakniti neizogibni zasedbi prestolnice. Z vzhoda pa so prihajale dolge kolone sovjetskih vojakov, ki jih je sovjetsko vrhovno poveljstvo nujno rabilo. Ceste okoli Moskve so bile prepolne raznih vozil.

V Samari — Kujbiševu — je toliko beguncev, da je mesto prenapolnjeno. V mestu vlada silen mraz in prehrana ter oskrba je silno pomanjkljiva. Kujbišev pa ne more nastaniti vseh beguncev.

Položaj na vzhodnem bojišču

Dopisnik Stefaniya javlja: Ostra borba okoli Moskve na obeh krilih, to je pri Kalininu in Možajsku ter v središču se z vsilovitostjo nadaljuje. Sovjetske čete se branijo z obupnim pogumom. Z močno koncentracijo topništva in z letalstvom skušajo zadržati nemško prodiranje, ki je prišlo že pred vrata same prestolnice. Na Doncu je opazovati, da se veliki del sovjetskih vojnih sil pomika na Don. Sovjeti hočejo držati le posamezne točke, kakor na primer Rostov, toliko časa, da bi bil umik krit in izveden. Na Donu pripravlja sovjetsko poveljstvo novo obrambno črto.

O vlogi generala Zukova še ne vlada popolna jasnost. Kakor znano, Sovjeti namenoma ne dajejo o spremembah v vrhovnem poveljstvu točnih poročil. Tudi glede Zukova vladajo nasprotni vesti. Radio v Ankari, o katerem sodijo, da je o sovjetskih zadevah dobro poučen, trdi, da sovjetska obramba ni več razdeljena v tri sektorje, ampak le v dva. Celotno severno fronto in središče naj bi prevzel general Zukov, a južni front poveljuje maršal Timošenko. O Zukovu pravi Ankara, da je bil na to mesto imenovan zaradi tega, ker je poseben strokovnjak za trdnjasko obrambo. Potem takem računajo v sovjetskem vrhovnem poveljstvu, da bo Moskva oblegana in da jo bo skoraj treba braniti kakor Petrograd. Kar se pa tiče Vorosilova in Budjenija, sta pa oba pokazala malo poveljniške sposobnosti, a imata to zaslugo, da sta stara boljševika. Kljub hudim porazom, ki sta jih ta dva nesposobna maršala bila kriva, računajo, da se jima Stalin ne bo odrek. Dobila sta posebno nalogo, da organizirata za Donom in Volgo sovjetske rezerve.

Oživitve bojev pri Petrogradu

Stockholm, 28. okt. AS. Po zadnjih poročilih so boji okrog Petrograda znova vzplameli. Posebno siloviti so boji pri Schlüsselsburgu, kjer bi Sovjeti radi prebili obroč in omogočili dovoz živil. V teh bojih je sovjetsko poveljstvo vrglo v prednje črte veliko oboroženih civilistov, takozvane mestne milice. Ujetniki pripovedujejo, da je veliko pomanjkanje živil in da jih je v mestu že veliko umrlo zaradi lakote. Poveljstvo skrbi predvsem za vojaštvo. Mislijo, da se mesto zaradi pomanjkanja živil ne bo moglo več dolgo držati.

Angleži pričakujejo padeč Rostova

Stockholm, 28. oktobra. AS. Dopisniki londonskih listov pravijo, da je padeč Harkova v londonskih vojaških in političnih krogih vzbudil veliko razočaranje. Harkov je namreč bil najvažnejše ukrajinsko industrijsko središče. V mestu je bila največja tovarna za letala in ena največjih tovarn za tanke. Angleži računajo, da se tudi Rostov ne bo mogel več dolgo držati pred nemškim pritiskom.

Kako je sovjetska vlada zapustila Moskvo

Stockholm, 28. okt. AS. Filip Jordan, dopisnik lista »News Chronicle« opisuje, na kakšen dramatičen način je sovjetska vlada z uradi in diplomatskim zborom zapustila Moskvo. Ko se je y

Turški predsednik republike pregledal južne meje Turčije

Monakovo, 28. okt. List »Münchener Neueste Nachrichten« objavila poseben članek, v katerem obravnava politični in vojaški pomen nedavnega potovanja, ki ga je opravil predsednik turške republike, ki je obiskal južne meje Turčije in pregledal vse naprave ob meji. V preteklosti je namreč predsednik republike večkrat obiskoval in pregledoval evropsko mejo Turčije, bil je v Traciji in to celo večkrat. Sedaj pa se je turško vrhovno poveljstvo obrnilo proti jugu in vrhovni poveljnik turške vojske je pregledal tokrat zlasti mejo proti Siriji in Perziji. Politični in vojaški krogi v Ankari omenjajo, da so Sovjeti zbrali v Perziji ob turški meji pomembne sile, ob meji Sirije pa so zbrali angleške divizije in te divizije v Siriji stalno dobivajo okrepitve. Zaradi tega je zaskrbljenost v Ankari na mestu. Sicer pa angleško-ruske čete na turški meji še niso tolikšne, da bi bile nevarne Turčiji sami, ki ima dobro vojsko za svojo obrambo, vendar pa hočeta Anglija in Rusija z navzočnostjo svojih čet na turški meji izvajati poseben pritisk na turško politiko.

Nemčija odločno zavrača m rovine intrige

Berlin, 28. okt. AS: Včeraj je bila v zunanjem ministrstvu običajna konferenca z zastopniki inozemskega tiska. Visok uradnik nemškega zunanjega ministrstva je izjavil, da v Londonu od časa do časa — kakršen je pač vojaški položaj — spuščajajo v svet novice, da hoče Nemčija za vsako ceno doseči mir, in sicer kompromisni mir.

V zvezi s tem je zastopnik zunanjega ministrstva jasno in nedvoumno poudaril, da je Anglija sprožila vojno proti Nemčiji in ta vojna se ne bo končala zaradi intrig kakšnega lažnega pacifista ali pa na parlamentarnih razpravah ali pa po posredovanju tako imenovanih nemških agentov, ampak samo z zmago orožja Osi.

Roosevelt v posebnem govoru obračunava z „nevarno manjšino“

Washington, 28. okt. AS: Povzemamo misli govora, ki jih ga je imel po radiu predsednik Združenih držav Roosevelt ob priliki dneva mornarice. Uvodoma je omenil, da je pred petimi meseci proglasil stanje »neomejene nevarnosti« in je rekel, da so se od tedaj zgodili številni novi dogodki. Vojska in mornarica sta zasedli Islandijo za obrambo zahodne polote. Vsak dan pošiljajo Združene države količino orožja eni stranki mož, ki se vojskujejo na bližini. Roosevelt je dodal, da je to naša prva dolžnost. Poleg tega pa je volja naroda, da orožje in razni proizvodi ne bi ostali v ameriških pristaniščih, ali pa da bi končali na dnu morja. Volja naroda je, da bo to orožje in gradivo prepeljano na cilj »Naš sklep je, da ne ostanemo pasivni in ta sklep se v redu izvaja v zvezi z ukazom, ki je bil dan ameriški mornarici, da naj strelja, brž ko bo opazila ladji Osi.«

Predsednik Roosevelt je nato naštel razne druge revizije zakona o nevtralnosti iz leta 1937. Ter je dodal, da morajo biti ameriške trgovske ladje oborožene, da bi se lahko branile. Te ladje morajo biti sodobne, da bodo na cilj prišli ameriški proizvodi in v ta namen jih mora braniti ameriška vojna mornarica. Naša volja se ne bo dala ustaviti od egoističnih ovir, ki jo povzročata majhna, toda nevarna manjšina voditeljev industrije, ki hočejo nadaljevati in izsiliti velike dobičke. Naša volja se tudi ne bo ustavila pri egoistični obstrukciji majhne, toda nevarne manjšine delavskih voditeljev, ki so nevarnost za ves narod.

Roosevelt je nato govoril o sili ameriške mornarice, ki se stalno razvija. Govoril je o razmahu ameriške vojske ter je zatrdil, da bo ameriška vojska dobila opremo, ki ne bo zaostajala za nobenim drugim narodom na svetu.

Predsednik je nato naštel vse tisto, kar potrebuje ruska vojska in je dodal, da bo Rusija dobila letala, topove in medicinske proizvode v veliki količini iz Amerike in iz Anglije. Opozoril je ameriški narod na njegove naloge.

Ameriki grozi rudarska stavka

Washington, 28. okt. AS: Splošno stavko je razglasila 33.000 rudarjev, ki kopljejo premog. Rudarji so že zapustili delo. Stavka bo v ameriški proizvodnji povzročila velike težave zlasti v železnicah in jeklarnah, ako ne bo premoga. S tem bo ogrožena tudi vojna industrija. Rudokopi, kjer je izbruhnil strik so dajali 75% vsega ameriškega premoga. Predsednik Roosevelt je prevzel posredovanje med lastništvo in delavci, ki pa dosedaj še ni imelo uspeha.

Ameriške ladje v Singapuru

Šanghaj, 28. okt. AS: Vsi kitajski listi poročajo, da je nekaj ameriških vojniških ladij prišlo v Singapur. Nekateri drugi v tem opominu Anglo-saksonev Japoncem, vidijo pa pravijo, da sta le dve križarki in nekaj lovcev. Dosedaj v resnici ameriška mornarica v Aziji nima bojnih ladij, ampak le lahke pomorske enote.

Gide se je zopet spreobrnil

»Avvenire d'Italia« piše: Znani francoski pisatelj Gide, ki je večino svojega življenja pripadal meščanski družbi, je zadnje desetletje pričel pisati v prilog ljudske fronte in komunizma. Njegov vpliv na sodobno literarno življenje je zelo velik in ni v mali meri njegova zasluga na zablahod našega časa. Potoval je tudi v Rusijo in napisal znano knjigo »Nazaj iz Sovjetske Rusije«, v kateri je pokazal, da se je razočaral nad komunizmom, kakor ga je urednica Sovjetska zveza. Sedaj pa preseneča Andrej Gide zopet z novim obratom. Francoski listi pišejo, da se je mož sedaj obrnil k Osi in k novi Evropi in zagovarja tesno sodelovanje z Oso. Tudi rimski »Tevever« je prinesel tozadevno informacijo. »Avvenire d'Italia« k temu pripominja da ni treba biti posebno navdušen zaradi Gideovega »spreobrnjenja«. Gide pripada v tisto družbo kakor Španec Miguel Unamuno ali pa Bernard Shaw. To so nestalni in nemirni duhovi, ki nimajo nobenega težišča v kaki stalni veri ali ravnesvja v trdni pravdomi.

Pred turškim narodnim praznikom

Ankara, 28. okt. AS: Jutri, dne 29. oktobra, bo vsa Turčija z veliko slovesnostjo proslavila obletnico ustanovitve republike. Prirejane bodo velike proslave v veji državi. Predsednik vlade Refik Saydam bo imel po radiu govor na prebivalstvo.

Živila iz Turčije za Grčijo

Carigrad, 28. okt. AS: Turški parnik »Surtulus«, ki se je vrnil iz Pireja, kjer je izkrcal tovar živeža, je zopet napolnjen z živila odplul v Pirej. Poveljnik parnika je izjavil, da so ga ves čas njegove vožnje spremljala letala Osi in ko je prišel v Pirej, so mu tam izkazali vse možne usluge.

Izvedelo se je, da je še več grških parnikov na poti v Turčijo, odkoder bodo pripeljali v Grčijo 50.000 ton živeža.

Vojna na zahodu

Stockholm, 28. okt. AS: Švedski list »Dagens Nyheter« piše, da so v Londonu zelo razočarani nad angleškimi letalskimi napadi nad zahodno Nemčijo. V Londonu so pričakovali, da bodo z letalskimi napadi nad nemška mesta in središča lahko razbremenili Ruse, sedaj pa so ugotovili, da takozvana angleška letalska »ofenziva« ni privedla do nobenega uspeha. V Londonu tudi narašča vznemirjenje zaradi tega, ker se ne ve, v katero smer bo nato krenila nemška ofenziva.

Veseli v Zagrebu

Zagreb, 28. okt. AS: Snoči so vsi zagrebški listi na prvih straneh objavili besedilo razmejitvene pogodbe, ki je bila podpisana med Italijo in Hrvaško in ki se nanaša na mejo s Crno goro. Vsi listi izražajo svoje veliko veselje zaradi tega dogodka in objavljajo pogodbo obenem s slikami Duceja in Poglavnika.

Novi dnevniki v Dalmaciji

Zader, 28. okt. AS: Danes zjutraj je na dan obletnice Pohoda na Rim izšla prva številka novega dnevnika, ki nosi naslov »Dalmatinski dnevniki«. V Splitu bo kmalu začel izhajati dnevnik »Splitški narod«.

Bivši predsednik madžarske vlade Hussar umrl

Budimpešta, 28. okt. AS: Včeraj je v 59. letu starosti umrl bivši predsednik madžarske vlade Karl Hussar. Bil je med ustanovitelji krščanskega socialnega gibanja na Madžarskem in je bil podpredsednik madžarske Katoliške akcije.

Podaljšani delovni čas v Angliji

Stockholm, 28. okt. AS: Angleški minister lord Beaverbrook hoče na enak način pospešiti in povečati angleško proizvodnjo orožja, kakor to pišejo švedski listi. Dopsniki švedskih listov poročajo iz Londona, da hoče angleška vlada urediti daljši delavni urnik in sicer urnik za delo čez dan in za delo ponoči. Podaljšali bodo delavni čas tudi za ženske, ki so do sedaj smele delati samo ponoči.

Sovjetska vojska odšla iz Perzije

Stockholm, 28. okt. AS: Švedski listi so iz Perzije prejeli poročilo, da je večina sovjetske vojske, ki je sodelovala pri zasedbi Perzije, odšla iz Irana na pomoč razbitim vojskam maršala Timošenkina. Te ruske čete so se najprej umaknile proti Kavkazu, nato pa se bolj proti severu, kjer Sovjeti pripravljajo novo fronto. Sovjeti pa so imeli v Perziji samo pet rednih divizij in eno motorizirano. V Perziji so sedaj skoraj samo angleške čete.

Iz Goriške pokrajine

Kako je z letino v idrijskem okraju. Pridelek krme je v vsem okraju zadovoljiv. Za živino je zadostno poskrbljeno in se nam v tem pogledu ni bati praznih hlevov. — Na delu pa je posebna komisija, ki hoče našim živinorejcem pomagati do plemenske živine. — Mimo krme so pa skoraj vsi letošnji pridelki bolj piškavi in kilavji. Na Gorah in na Ledinah sta pšenica in oves slabo obrodila. Sadja je na splošno zelo malo, samo nekatere vrste so pridelale nekaj jabolk. Hude slane v začetku oktobra in mrzli vihar, ki je divjal 12. oktobra, so pokončale ajdovo in fižolovo letino. Repa in kapus sta lepa. V Sp. Idriji je pšenice, ječmen in fižol močno poškodovana toča, pač pa so v višjih legah dobro pridelali oves. Sadja v dolini ni nič. Tudi zelje in repa sta spodaj slabša kot v hribih. Zlasti hudo je, ker je krompir slab. V Sp. Idrijo so ga uvozili že nekaj stotin kvintalov. Poskus z belo peso se ni obnesel. Očitno da vrsta ni za tukajšnji zemljo. Namesto debelih, težkih sadežev kot so pri rdeči pesi v navadi, so kmetje dobili nekaj belih repkov. Vihar od 12. oktobra je bil v Spodnji Idriji tako močan, da je grozil strehi župne cerkve. Nekaj kosov opeke je že odnesel.

Zastoj v ljudskem gibanju. Na Gorah nad Idrijo so imeli 22. maja letni zadnji pogreb, dne 8. julija pa zadnji krst.

Poroča. V torek, 28. oktobra se je v Gorici poročil prof. dr. Vitko Plesničar z gđ. Maro Sorta iz Gaberja na Vipavskem. Želimo obilo božjega blagoslova!

Trgatev na Zg. Vipavskem. Glavna trgatev v vsem našem okolišču je bila v tednu po nedelji 5. oktobra. Stari Vipavci pravijo, da tako prijetnih in lepih jesenskih dni, kot so bili dnevi letošnje trgateve, še ne pomnijo. Trgatev pa kljub temu ni potekla v običajnem vipavskem razpoloženju. Slabo vreme v maju, rosa, pomanjkanje galice, zamujeno škropljenje, nesrečna peronospora, ki se je nato razpasla in še razne druge vremenske neprilike so povzročile vinorejcem v toku leta mnogo pregrevanje in neprijetnosti ter so škodovala tudi trti. Pridelek ni velik in je zapoznelo dozorel, tako da naša žlahtna kapljica v večini primerov po kakovosti ni privedla najboljših let. Biti pa moramo vendar hvalažni Bogu,

Zahtevajte v vseh lokalih »Slovence«

Gospodarstvo

Novi viri surovin za celulozo

Iz italijanske revije »Autarchia« posnemamo naslednje zanimive podatke o novih virih surovin za celulozo, ki je danes potrebna za izdelovanje tekstilij vseh vrst.

Dosedaj je bila glavna surovina za celulozo les. V Nemčiji n. pr. se je proizvodnja lesa od leta 1933 dalje podvojila, toda leta 1933 je vzela industrija za proizvodnjo umetnih tekstilnih snovi 4,5%, sedaj pa jemlje že 22,5% vse proizvodnje celuloze. V prvih časih se je za celulozo porabljal predvsem smrekov les, v zadnjih časih pa je v veliki meri narasla poraba bukovine za izdelovanje umetnih tekstilnih snovi.

V iskanju novih surovin za tekstilno industrijo so začeli s poskusi rabiti tudi druge gozdne rastline in drevje za proizvodnjo celuloze. Poleg tega pa so se množili tudi poskusi, kako bi proizvodnjo umetnih snovi za tekstilno industrijo shajala brez celuloze. Toda brez celuloze kot podlage se ne da izhajati. Zaradi tega je nastala potreba še bolj porabljati obstoječe vrste lesa za proizvodnjo celuloze, nadalje pa so začeli v vedno večji meri gojiti one vrste lesa, ki dajejo dovolj celuloze.

V prvi vrsti so začeli predelovati slamo, ki je doslej služila samo za izdelavo papirja in lepenske slabših vrst. Uspelo je tako obdelati slamo, da služi za proizvodnjo celuloze v tekstilne vrste. V ta namen ni bilo treba dosti skrbeti za izboljšanje kakovosti slame.

Za proizvodnjo celuloze pa pridejo v poštev še leseni ostanke stebel lanu, konoplje in krompirja ter hmelja, katerih pa ni na razpolago v velikih količinah. Zlasti za krompirjeva stebila se je izkazalo, da so zelo uporabna za celulozo, ki je potrebna za tekstilno industrijo. Toda vprašanje je bilo v tem, da ni bilo dosti velikih količin te surovine na razpolago in poleg tega prihajajo v

poštev prevoznih stroškov. Računajo, da pride na vsak hektar donos 1000 kg suhih stebel, ki so primerna za obdelavo z donosom 30% v celulozi in izkoriščanjem do 40% površine. Tako bi se dobilo 300.000 ton celuloze, kar krije okoli 20% vse nemške proizvodnje celuloze.

Porabljeni pa se dajo tudi koruzna stebila, nadalje stebila sončnice. Naslednje številke nam kažejo račune: za proizvodnjo 1000 ton umetnih snovi je potrebno: iz lesa: 1.2000 ton celuloze, t. j. 6000 kub. metrov lesa, za kar je potrebno izkoristiti 1000 ha gozdov; trsa: 1.100 ton celuloze, t. j. 3.200 ton trsa na 110 ha zemlje.

Z enega hektarja zemljišča se lahko dobijo naslednje količine surovin za umetne tekstilne snovi: trsa (arundo donax) 9.000 kg snovi, topol, gojen na polju 5000, koruza 1200, les v gozdu 1000, konoplja 800, lan 500, bombaž 300 in krompirjeva stebila 250.

Poleg surovine pa je važna tudi kakovost proizvajane celuloze, ki se zlasti vidi v nadaljni sposobnosti za predelavo in v možnosti popolnega očiščenja. Čista naravna celuloza se dobiva samo v izredno majhnih količinah in sicer v mahu na bombažu, kar pa je predrago cena surovina za izdelovanje celuloze na kemični način. Sedaj se porabljajo samo odpadki bombaža tako imenovani linters za izdelovanje celuloze, pa še ti po beljenju. V industriji umetne svile je namesto tega stopila samo lesna celuloza, ki daje v proizvodnem procesu po alkalizaciji najbolj čist proizvod.

V državah, kjer ni dovolj omenjenih bombažnih odpadkov, je treba nadomestiti popolnoma te odpadke. Vprašanje, kako povečati porabo umetnih snovi, ne da bi se dodajali že omenjeni bombažni odpadki, se ne da rešiti samo s proizvodnjo celuloze visoke vrednosti, temveč je vsekakor tak proizvodnja samo eden predpogojev, ki je nujen potreben za uresničenje tega cilja.

Porazdeljevanje tekstilnih izdelkov, obutve in oblačil

Predpisi o porazdeljevanju tekstilnih izdelkov, obutve in oblačilnih predmetov.

Dodatno k toč. 2 razpisa V. komisariata z dne 24. 10. 1941-XIX No 4716/27-41 se naknadno pojasnjuje sledeče:

Produktivnim tvrdkam in trgovcem na debelo je prepovedano prodajati tkanine iz bombaža in iz volne, čiste in mešane, če v slednjem primeru bombaž ali volna ločeno ali v celoti tvori v tej kompoziciji več kakor 20%.

Zanimiv predlog

V sedanjih časih se opaža preobilica denarja v obtoku, kar je posledica dinamizma, ki ga je povzročila vojna tudi na finančnem polju. Čeprav obstajajo v vojnem gospodarstvu nekatere skupine, ki so prizadete, vendar je še mnogo državljanov vseh vrst, ki razpolaga z znatnimi likvidnimi sredstvi, z večjimi kot v normalnih časih. Teh sredstev jim ni mogoče porabiti za izdatke vsakodnevnega življenja.

Izhajajoč s te točke piše Virginio Gayda v »Giornale d'Italia«, da obilica denarja spreminja normalni gospodarski in socialni red v državi. Gayda, ravnatelj »Giornale d'Italia« smatra, da bi bilo v očiščeno temu dejstvu primerno uvesti disciplino za vse državljane v obliki obveznega varčevanja. Tako varčevanje bi pomenilo socialno pravičnost za vse državljane, ker bi zlasti preprečilo onim državljanom, ki imajo dovolj denarja, da ga investirajo v negospodarske in nesocialne vrste. To varčevanje bi navajalo ljudi na splošno k varčevanju, poleg tega pa bi dalo na razpolago potrebna sredstva za čase po vojni, ki se bodo lahko izdala v potrebnem miru in na osnovi hladnih računov. Obvezno varčevanje bi po tem predlogu veljalo za vse od največjega podjetnika do najmanj-

šega delavca. Vlagalo bi se na knjižico, ki bi bila vezana do konca vojne. V primerih potrebe pa bi vlagatelj lahko že za časa vojne tudi dvigal svoje prihranke. To vse bi dalo gospodarskemu življenju popoln mir.

Gayda seveda tega predloga ni izdal v podobnosti. Smatra pa, da je potrebno naznaniti to misel kot novo v interesu državnega življenja in življenja posameznikov.

Gospodarski pomen Moskve za Sovjete

Moskva ni le mesto, ampak je država za sebe. Je središče organizacijske in gospodarske sile Sovjetske zveze, ki drži v svoji oblasti polovico Azije in polovico Evrope. Tu se stekajo vse niti uprave, prometa, gospodarstva in politike. Moskva je lani štela 4.400.000 prebivalcev. Mesto leži ob sotočju Javse v Moskvi: Čez reko je napravljenih mnogo mostov, poseben prekop pa veže Moskvo tudi z Volgo in njeno plovnost. V Moskvi se steka deset železniških prog z devetimi važnimi kolodvorji. Tako je Moskva prometno središče Rusije. Mesto ima pet vojaških in civilnih letališč. Vojaštvo stanuje v 14 velikih vojašnicah, razen tega pa je še vojaških akademij. Mesto ima 14 elektrarn in 8 pinarne. — Izredno važen je pa tudi industrijski pomen mesta. 20 odstotkov vse sovjetske proizvodnje se izdeluje v Moskvi. V mestu je izredno pomembna oboroževalna in težka industrija, so tovarne za avtomobile, traktorje in stroje. Potem so tovarne za železno industrijo, za petlitstvo, usnarstvo in mnoge kemične tovarne, pa tudi prehranjevalna industrija je močno zastopana, potem lesna in papirna industrija itd.

Hranilna vrednost zajčjega mesa. Zajčje meso je zelo hranljivo, kar dokazujejo znanstvene raziskave. Hranilna vrednost 100 gr zajčjega mesa odgovarja vrednosti 129 gr govejega mesa brez kosti, 141 gr telečjega mesa brez kosti, 110 gr brezmasnega svinjskega mesa brez kosti, 88 gr suhe tonine, 211 gr kravjega mleka, 38 gr testenin, 201 gr novega krompirja in 1,8 kurjega jajca. Zajčje meso vsebuje mnogo vitaminov in razvija 137 kalorij na vsakih 100 gr. Zato je zajčje meso, kot navaja »Eco di Roma«, zelo hranljivo živilo in ima priznano energetično vrednost, zato je tudi zelo cenjeno v sedanjih časih.

Domača goriva. Proizvodnja metana kot pogonskega sredstva za avtomobile je v Italiji vedno večja. Računajo, da bo letos znašala že 50 milijonov kubnih metrov. Dosedaj je preurejenih na pogon z metanom že okoli 17.000 vozil. Poleg tega je znatna v Italiji tudi proizvodnja drugih avtaričnih goriv, vendar je na prvem mestu, zlasti za bodočnost, metan.

Nemški državni dolg je po uradnih ugotovitvah presegel s koncem julija 1941 mejo 100 milijard, nešteti davčne bone. Na 1 prebivalca znaša državni dolg 1100 mark. Za primeri navajajo nemški listi, da znaša državni dolg v Angliji 42 milijard funtov ali na 1 prebivalca 5.100 šilingov, če pa se preračunajo šilingi v marke na osnovi kupne moči, znaša dolg na 1 prebivalca že 3500 mark, ne da bi bili davčni donosi v Angliji večji kot v Nemčiji.

Hrvatsko-madžarska pogajanja. V začetku meseca novembra se bodo v Budimpešti začela pogajanja med Hrvatsko in Madžarsko za ureditev blagovnega in plačilnega prometa.

Umrla nam je danes ob pol 10 dop. naša ljuba mama, stara mama, gospa

Zabukovec Cecilija

Pogreb drage pokojnice bo v četrtek po sv. maši zadušnici ob 9. uri zjutraj v župni cerkvi.

Ribnica, dne 28. oktobra 1941.

Zalujoči sin Rudolf in hčerke ter ostali sorodstvo.

Ljubljana ob obletnici Pohoda na Rim

Ljubljana, 28. oktobra.

Pomembni državni praznik, obletnica pohoda na Rim, je Ljubljana praznovala nad vse slovesno. Z vseh poslopij so oznanjale viharajoče zastave, da obhajamo XIX. obletnico, odkar je revolucionarna armada pod vodstvom Duceja začela pohod na Rim. Zveza bojevnih fašistov je ta jubilej praznovala s nekaterimi lepimi prireditvami v Ljubljani.

Ob desetih dopoldne je bila najprej v stolnici maša v spomin padlih ob revoluciji. Najsvežje daritve so se udeležili Ekske, Visoki Komisar, Poveljnik Armadnega zbora Ekske, general Robotti in divizijski general Orlando. Navzoči so bili dalje vsi poveljniki v Ljubljani nastanjenih vojaških enot s številnim častniškim zborom. Prav tako so prišli k spominski maši predstavniki Fašija, tako podtajnik Zveze, podpoveljnik GIL-a, politični podpoveljnik Fašija in številni drugi. Polnoštevilno je bil zastopan konzularni zbor v Ljubljani. Predstavniki oblasti in uradov so poslali vsa svoja zastopstva. Ljubljanske županije je zastopal podžupan dr. Ravnihar, številno je bilo tudi zastopstvo občinskega sveta.

Najsvežje daritve v spomin padlih v revoluciji je daroval kanonik Vovk ob številni asistenci, knezoškof dr. Gregorij Rožman pa je bil navzoč v koru za oltarjem. Vse slovesnost je povzdignil škoflavski pevski zbor, ki mu je dirigiral dr. Kimovec, medtem ko je igral ravnatelj stolnega kora g. Snoj. Pevec so peli mašo »Missa seraphica« od p. Hugolina Sattnerja, dalje Foersterjev Graduale, po darovanju pa so zapeli »Kri-

stus Kralje v Tomčevi priredbi. Vsa razsežna stolnica je bila med spominsko pobožnostjo napolnjena do zadnjega kotička.

Popoldne je bila ob pol štirih v Fašističnem domu druga pristrana slovesnost. Podeljene so bile lepe nagrade dijakom, ki so se najbolj izkazali pri učenju italijanskega jezika. Ob petih popoldne pa je bila v Vladoi palači proslava Pohoda na Rim, pri kateri je bilo dano izbrpno poročilo o delovanju Ljubljanskega Fašija.

Čestitke poveljnika XI. armadnega zbora ob jubileju Pohoda na Rim

Zveza bojevnih fašistov v Ljubljani objavljaja:

Pozdrav Poveljnika XI. Armadnega zbora Črnim srajcem:

Ob XIX. obletnici pohoda na Rim je Poveljnik XI. armadnega zbora Ekske, general Mario Robotti poslal zveznemu tajniku v Ljubljani naslednjo brzojavko:

»Na dan, ki nam kliče v spomin slovesni in veliki zgodovinski dogodek, s katerim se je začelo novo slavno razdobje, pošilja XI. armadni zbor Črnim srajcem Ljubljanske pokrajine svoje tovariške pozdrave v prepričanju, da bo s skupno vero in sodelovanjem dosežena gotova zmaga.«

Ekske. Grazioli je na brzojavko odgovoril takole:

»Črne srajce nove Ljubljanske pokrajine s hvalečnim srcem vračajo vam in XI. armadnemu

zboru tovariške pozdrave ob obletnici zgodovinskega Pohoda na Rim, s katerim se je začela nova doba italijanskega Imperija.«

Predstave Dopolavora v Ljubljani

Pokrajinski Dopolavoro v Ljubljani bo po navodilih, ki jih je dobil od Ekske. Visokega Komisarja, organiziral naslednje predstave, katerih se lahko udeležijo nekatere kategorije uradnikov in delavcev:

Operne predstave v opernem gledališču v Ljubljani: Petek, 31. oktobra ob 17.30: Strauss: »Netopir«, Petek, 14. novembra ob 17.30: Puccini: »Boheme«.

Dramska predstava v dramskem gledališču: Sobota, 22. novembra ob 14.30: Camasio-Oxilia: »Zbogom, mladost!« Igrali bodo člani dramskega in opernega gledališča v Ljubljani.

Vstopnice morejo kupiti uradniki in delavci, katerih mesečne plače ne presegajo 700 lir. Cene za vstopnice so naslednje: Operno gledališče: Sedeži v parterju in lože brez razlike na vrsto in red so vsi po L. 2.50; galerijski sedeži so vsi po L. 0.50. Dramsko gledališče: Sedeži v parterju in ložah brez razlike glede na vrsto in red vsi po 2 liri; galerijski sedeži vsi po L. 0.50. Srednje lože imajo prostora za šest sedežev, stranske pa za pet.

Vstopnice bodo naprodaj pri Pokrajinskem Dopolavoru na Taboru št. 13 po posredovanju pristojnih uradov, pri katerih so uslužbeni uradniki ali delavci. Delavci in uradniki, ki bi hoteli kupiti vstopnice za te predstave Dopolavora, se morajo obrniti do svojih vodij, ki bodo izpolnili posebne pole pokrajinskega Dopolavora. Te pole je treba izročiti Dopolavoru pred 12. uro na dan pred vsako predstavo. Vstopnice za predstave Dopolavora v gledališču sploh ne bodo naprodaj.

Najvišje cene za cvetje in vence v Ljubljani

Visoki Komisarjat za Ljubljansko pokrajino je 25. t. m. s svojim odlokom VIII-2 št. 1262-1 določil naslednje najvišje dopustne cene cvetju in vencem v Ljubljani:

Šopek z najmanj 8 komadov preprostih, neogojenih, doma pridelanih krizantem 3 lire; cvetovi žlahtnih, pri domačih vrtnarjih v toplih grehah gojenih krizantem po velikosti od 33 do 6 lir posamezen cvet; cvetovi žlahtnih krizantem, ki so jih umetno vzgojili zasebniki in okoličani največ 3 lire cvet; vejica mahonije, dolga od 30 do 50 cm, pol lire; vejica mahonije, dolga nad 50 cm, 1 liri; navadni zeleni kmečki venci po velikosti od 3 do 5 lir.

Te cene veljajo v Ljubljani do ponedeljka 3. novembra zvečer ter morajo imeti vsi venci, šopki in cvetje ter sploh vsi izdelki iz cvetja in zelenja tudi na živilskem trgu vidno označene cene.

Opombe k nedeljskim športnim dogodkom

Ko so na Stadionu metali kladivo, so se začeli gledalci pomikati proti metalcem. Ljubljancem hoče videti vse od blizu. Dobili smo vtis, da bodo morali postati metalci obzirni, zakaj krog radevednežev se je vedno bolj ozil. Na račun gledalcev je padla opazka, ki je bila na mestu. »Pri- dite bliže, bomo čez vas metali,« se je oziral nekdo pri železnem obroču. Na stran šalo. Metalno orodje je smrtno nevarno. Zato morajo biti gledalci pri velikih kakor tudi malih prireditvah na mestu, ki je za njih določeno.

Med tekmovalci na Stadionu smo videli tudi atleta s poškodovanim ramenom. Ni mu dalo miru in tekmovalci je kljub temu, da mu je zdravnik predpisal mirovanje. Njegovo aktivnost moramo označiti kot nediscipliniranost, zakaj atlet mora znati tudi počivati. Veliki atleti počivajo vsako leto vsaj en mesec, v življenjski športni karieri pa večkrat tudi dalje časa. Ko je Nurni čutil, da je utrujen, je počival vse leto. — Tudi na nogometnem igrišču smo opazili v nedeljo igralca s

poškodovanim kolonom. Poudarjamo, da je popolno zdravje temeljna osnova in izhodna točka športnih uspehov. Bolan športnik naj se disciplinirano zdravi, naj opusti trening in kar je glasno, ne sme nastopati.

V nedeljo je gostoval v Ljubljani SK Elan iz Novega mesta. Igru proti slovenskemu prvaku je sicer izgubil z veliko razliko (0:8), vendar smo gledali s simpatijami in zaupanjem na postavnih 11 fantov, ko so zapustili igrišče. To niso naveličani tekmovalci, pač pa ljudje, ki igrajo nogomet s srcem in veseljem. Zvedeli smo, da večinoma sami skrbijo za svojo opremo in da si tisti, ki kaj imajo, tudi sami plačajo potovanja. Tak odnos do športa in do kluba pomeni moralni kapital, ki obeta novemu športu napredek in boljše dni. Trdne in veljavne športne klube v Novem mestu pa mora želiti vsakdo, ki mu je na tem, da Dolenjska tudi v športnem oziru napreduje. V nogometu orje Elan ledino. Kdo jo bo oral v smučanju? Kdo v plavanju?

Krogla: 1. Klinar, Jesenice, 12.11 m, 2. Jäckl, Celovec, 11.72 m.

Disk: 1. Rus, Celovec, 35.90 m, 2. Jäckl, Celovec, 34.12, 3. Potočnik, Jesenice, 32.64.

Kopje: 1. Schmantrer, Celovec, 49.10 m, 2. Praček, Jesenice, 44.20 m, 3. Mainig, Jesenice, 43 m.

4x100 m: 1. Beljak 49.7 sek., 2. Jesenice 50 sekund.

Svedska štafeta (400+300+200+100): 1. Jesenice (Klinar, Medja, Berglez, Thuma) 2:15.5; 2. Celovec 2:17.

V ženskem atletskem tekmovanju so dosegle Jeseničanke sledeče uspehe: v suvanju krogle je bila Torkarjeva četrtja s 7.92 m, v skoku v daljino pa je bila Lapajnetova tretja s 3.75 m.

Celovec: Jesenice 2:2 (2:2)

Za Celovčane je igralo nogometno moštvo Rapida. Jeseničani so imeli v začetku več od igre. V desetih minutah sta dala Strumbelj in Kurež vsak po en gol. Izenačil pa je Rieder in rezultat je ostal do konca 2:2.

Na predvečer športnega dne so imeli tudi srečanje v boksu. Prireditelj, ki se je vršila v dvorani za kino, je otvoril dr. Klinar s pozdravnim nagovorom. Zatem so nastopili boksarji KAC iz Celovca proti Jeseničanom. Brunetti (KAC) je premagal Jeseničana Ažmana po točkah, Doveren pa Razingerja. Borba med Tuscho in Pristovom je ostala neodločena.

Nogomet v kratkem

Prvenstvo drugega razreda. Na Kodeljevem sta se srečali moštvi Mladike in Viča. Sodil je g. Jerman. Tekma je potekla v znamenju velike premoči Mladike in končala z 9:0 (5:0).

Prvenstvo v Italiji. Po 16 moštveh A in B divizije je tekmovalo v nedeljo v prvem kolu državnega prvenstva. Izidi v diviziji A so bili: Torino-Liguria 3:2, Triestina-Lazio 0:0, Venezia-Ambrosiana 0:0, Atalanta-Livorno 4:0, Milano-Modena 7:1, Roma-Napoli 5:1, Genova-Bologna 3:2, Fiorentina-Juventus 1:1. Divizija B: Patria-Alessandria 0:0, Pescara-Ravenna 2:0, Padova-Bari 4:2, Riggenaar-Prato 3:0, Vicenza-Pisa 4:1, Fanfulla-Udinese 4:1, Brescia-Fiumana 2:1, Novara-Spezia 1:0.

Beljak-SK Kranj 4:2 (2:0). Za to tekmo, katero so odigrali na stadionu v Beljaku, je vladalo veliko zanimanje. Igra Kranjčanov je zadovoljila, medtem, ko so domačini igrali preveč defenzivno. Dunaj-Budimpešta 8:2 (5:1). Preteklo nedeljo sta se sestali nogometni reprezentanci obeh donavskih mest že 87-ič. Visoko zmago Dunajčanov

Sodobno zatajevanje

Čudno je slišati, pa je vendarle res, da je modern človek, čeprav je še tako nagnjen k nebrzdani uživanju, vendarle prav močno zavzet za askozo, zatajevanje, in je to celo značilna poteza sodobnega človeka. Predvsem imamo tu različne muhe, ki jih narekuje kraljica moda, pa ki glede na okrutnost mučenja samega sebe prekašajo vse, kar koli poročajo zgodovinarji na zatajevanju staroveških stebrovnikov, ki so tako krotili svoje mesenost.

To mora človek hočeš-nočeš posebno v teh nenormalnih časih opaziti, v časih, ki že sami po sebi s svojimi mučnimi nadlogami in skrbmi nalagajo na posameznike sitnosti in bremena, tako da bi si pameten človek dejal, da je to zadostno že vsega več kot preveč. Pa ne: moderna askaza, ne le da se obremenjuje z vsakdanjimi nadlogami, ki spodbujajo dobro voljo in zdravje telesa in ki so pač v teh časih nezogibne, marveč si jih poveča še z vsakovrstnimi mukami, ki si jih človek sam izmisli. Ti čudni asketje, ki si srčno žilo spodbudejo z ozkimi, trdimi ovratniki, te požrtvovalne, po visokih petah stopielajoče asketkinje, ki se stisnjenih zob podvržejo po več ur trajajoči muki nenaravnega nategnjenih mišic: vsi ti so žrtve prostovoljnega mučenja, ki bi bili pač vrh česa boljšega. Da si kaka divjakinja potegne obroček skozi nosnico, kot to predpisuje lepota zakonik v nekaterih čezmorskih pokrajinah odotnim »damam«, brez dvoma ni prijetno. Vendar je to nedolžna igrača sprico neznanstvih, ure in ure trajajočih muk, ki se jim rade pridružijo naše asketske nadahnjene sodobnice, da dobijo nakodrano pričesko, pa da so ondulirane na vse mogoče načine. In kaj pretrpijo, ko si natezajo kožo na obrazu, si ovijajo obraz in vrat in si čez noč dejavjo obkladke na kožo! Dalje si nadomeščajo svoje obrvi z »boljšimi« in si z jedkimi kapljicami, ki jih vbrizgavajo v oči, ponarejajo plameče poglede, češ da so na vsi mogoče vročevrste! Če bi kaka naredba prepovedala uživanje sadja, bi vse zavrsalo, češ, niti sadja, ki je zdravju tako potrebno, nam ne privošči in nam za jemljejo! Mnoge asketkinje pa se tudi tozadevno zatajujejo, ker se bojijo, da bi jim sadni sladkor ne pokvaril »linije« njihovega telesa...

Po vsem tem se tudi ne moremo več čuditi junaški asketji tistih, ki uporabljajo patentirano rd-čilo za ustnice, čeprav je to rdečilo, da ostane barva trpežna, narejeno tudi iz mešanice urina...

Rdeči križ sporoča

Pošto naj dvignejo na Tyrševi 11-I: Aljančič Lambert, Andolšek Marta, Numska 19, Ban Štefka pri Hlade, Dalmatinova 3, Babnik Ivan Volavlj p. Grosuplje, Bizjak Slavko, pošt. čin., Bizovičar Vida, Celovska 65, Bratovska skladnica, Burger Aci, Muzejska ul., blok PZ, Dagarin Peter za Irenu, carinsko skladišče, Dereani Milena pri Salus d. d., Dolenc Marija, Verovškova 16, Dolničar Marija pri Vidmar Rezi, Glonarjeva 13a, Hayne Ada, Zarnikova 15, Heuffel Edvard, Novi Vodmat, Jagodič Vojko, Miklošičeva 9, Jug Amalija pri Novak, Svetega Jakoba trg 6, Kocijan Ivan, OUZD, Miklošičeva, Krisper Anton, Mestni trg, dr. Ladiha, železniška direkcija, Mačej Zofija, Kotnikova 19, Maguš Ludvik, Popovičeva 7, p. Ježica, Melitka Florentina, Costova ul., Olip Radko, Reslija 18, Ošaben Marija pri Franc Požul, Tržaška 71, Pečovnik Mojmir, Pegam Nežika, Podutiška 24, Persič Engelbert, Zg. Šiška, Prelovec Rado, Trtača 4, Razboršek Marija, dr. Remec Bogumil, gimn. rav., dr. Sušnik Kornelji, Javornikova 17 pri Ditz, inž. Škof Rudolf, Vič, Teplj Konrad, Trdinova 7-III, Tiplič Rado, tajnik SPD, Trontelj Loize, Turšič Milka, Rožna dolina II-10, Tramiak Micika od Maseic Rudolfa iz Berlina, Ziller Zina, Kongresni trg št. 2, Zupančič Terez., Parmova 38, Žen Lovro, Gajevica, Zvan Sonja, Martinova 17.

Kocbek Jožica pri dr. Kurbusu, pošt. dom; Košak Miro, cand. med. Prešernova, Kuk Avgust, Rakovnik, Legiša Ladislav ali Zdenka.

Domovnice za ujetnike naj predložijo: Celarc Ivan, Boškin Alojz, Cerne Angel, Frančeskin Josip, Kobal Alojzij, Luznar Stane, Logar Ivan, Mohar Karel, Mole France, Požle Karel, Pintar Slavko, Rejec Bogomir, Škofljanc Anton, Škrbine Karmelo, Vrčon Milan, Vostner Matko, Zor Albin, Kepa Karel, Šmartno pri Litiji, Kerenc Franc, Boštani, Ludman Oskar, Jesenice, Pečenik Franc, Smolnik št. 14, Polhov gradec, Pleštenjak Alojzij, Dvor p. Polhov gradec, Tomine Franc, Polhov gradec, Juhant Martin, Ustnje-Šmartno na Dreti, Jamnik Anton, St. Janž na Dol., Cizerle Josip, Šmartno pri Litiji, Černe Andrej, Medvode, Božič Franc, Dolnji Suhadol.

V tajništvu naj se javijo: brata Šmon Valentin in Albin v zadevi Stanislava Šmona. V nujni zadevi Jamnik Franc, Hrenova ul., Šujdovič Ljubica, Bernekarjeva 46, Pirsch Marija, Podjunska 42, Sančin Nada, Linhartova 38, Luzar Milica, Krišičeva 6, Mezi Jerica, Dermotova 14-I, Mandelj Milka, Bukovica 5, Virant Jernej, Vle. Lipljeni, Grosuplje. Dalje: Pertot Vojteh, oče Nade Kaplan, dr. Danilo Komavli, svojci ali znanci g. Hafnerja, ki je služil nazadnje v Vražjem vrtcu. — Pepca Skrbec, da dvigne pošto od Franca Krajca (priložen ni nikak garderobni listek).

Dokumente oz. pakete naj dvignejo: inž. Ahačič Marija, Gledališka 7, ga. Bricej, Podmilščakova 19, Češnik Milan, Podmilščakova 33, Geršak Jakob, Hrenova 15-I, Djinovski Ljubomir, Jadran, Podunavska banka, Koščak Ana, Brod 26 pri Levem mestu, Kerna Marta Rožna dolina XIII-1, Neskovar Olga, čin. pošt. hran., obitelj Osredkar, Knezova 35.

V pisarni naj se javi g. Černe Anda, Hajdrihova 16; svojci g. Rajšp Ane iz Vel. Kikinde pa naj dvignejo obvestilo.

Rdečemu križu so darovali: dr. Smole Albina in soproga v počastitev spomina dvor. svet. Julija Polca 100 lir, g. Franc Miklič, hotel Metropol 500 lir, g. prof. Grošelj v spomin prijatelja docenta dr. Robide 100 lir, gospa V. V. iz Ljubljane namesto gospe dr. Mariji Fink 50 lir.

Vsem darovalcem se najlepše zahvaljujemo!

je pozdravila 35.000 glava množica v Stadionu v Praterju z velikim navdušenjem. Celje-Ptuj 2:3 (2:1). Tekma se je vršila v Celju. Medtem ko je Celje v prvem polčasu vodilo z 2:1, je moralo v drugem prepustiti zmago gostom.

Rapid-GAK 4:0. Mariborski Rapid, ki zastopa Maribor na tekmovalcu za stajersko prvenstvo, je imel v nedeljo nenavadno srečo. V prvem polčasu je vodil z 1:0, končno pa je zmagal nad graškimi gosti s 4:0.

Sven Selanger je prevzel treninž švedskih smučskih skakalcev. Od novega državnega trenerja, ki je dosegel na zadnji olimpijadi v Ga-Pa drugo mesto v skokih, pričakuje novih uspehov švedskih skakalcev.

Sanitetna kolona, ki je obiskala 150 krajev, je ugotovila:

Jetika je pri nas močno nazadovala

Najbolj zdrava kraja sta Dolenja vas in Ribnica

Ribnica, oktobra.

Te dni je obiskala sanitetna kolona Ljubljanske pokrajine Kočevje, Dolenjo vas in Ribnico in izvršila več tisoč zdravniških pregledov. Avtokolono vodi direktor g. dr. Duce, dodeljenih pa mu je 6 zdravnikov-specialistov, specialista za notranje bolezni, specialist za očesne bolezni, dalje za grlo, nos, ušesa, zobni in ustni specialist, rentgenolog, pediater, specialist za otroške bolezni ter 5 zaščitnih sester. Predvsem obiskuje sanitetna avtokolona šolske okoliše, je pa brezplačno na razpolago tudi prebivalstvu z nasveti, recepti in v omejeni meri tudi z zdravili. Do sedaj je obiskala kolona 150 krajev oziroma šolskih okolišev.

V splošnem je zanimanje za obisk potujoče sanitetne kolone zelo veliko, tem večje zlasti v oddaljenih krajih in v krajih, kjer prebivalstvo nima sredstev, da bi plačalo zdravnika. V Dolenji vasi, ki jo po primerjavi statistike, ki jo vodi avtokolona, pritevajo med najbolj zdrave in po telesnem razvoju najkrepkejšje kraje na Dolenjskem, so izvršili zdravniki 1697 pregledov, v Ribnici pa celo nad 3000. Tudi Ribnica ne zaostaja daleč za Dolenjo vasio v zdravstvenih in socialnih razmerah.

Prebivalstvo je precej zdravo, posebno razveseljivo pa je, da je tuberkuloza močno nazadovala, medtem ko so bolezni obtočil in srea ter želodca in prebavil postale številnejše. Zanimiva so opažanja, da imajo posamezni kraji različne krajevne zdravstvene razmere glede na posamezne bolezni. Tako n. pr. so kraji, kjer je zelo pogosta golšavost, predvsem v okolici Novega mesta in v Beli Krajini, dočim so te bolezni na Kočevskem in Notranjskem redke.

Očesnih bolezni razmeroma ni mnogo, vsaj takih ne, ki bi bile posledica trahoma ali pa spolnih bolezni. Tako tudi slepec ni mnogo. Zelo malo se prebivalstvo briga za nego zobovja, tako da je zobovje otrok prav slabo. Prebivalstvo si popravlja zobovje šele v letih, in še to v najhujši meri. Garij je kljub slabim stanovanjskim in higienskimi razmeram mnogo manj, kakor so domnevali zdravniki, ki imajo opravka z ljudskim zdraviljenjem; so pa še redki primeri.

Posebno zanimivo je poleg tega opazovanje, kako se razvija prebivalstvo, zlasti otroci. Razvoj se razlikuje po pokrajini kar 2-3 leta. Tako je notranjski otrok pri 10 letih toliko razvit kakor belokranjski pri 12 letih. Duševne zaostalosti pri otrokih ni mnogo, kar pa jo je, izvira iz družin, ki so vdane alkoholu.

Nalezljivih bolezni v pokrajini ni, le sem pa tam so kraji, kjer trenutno razsaja epidemija oslovskega kašlja.

Poudariti moramo, kar smo ugotovili, da so nekateri otroci slabo oblečeni in obuti, sicer ne povsod, v nekaterih obubožanih krajih pa v toliki meri, da je že to hudo, saj bi moral biti vsak otrok obvarovan pred mrazom. Zanimivo je, da otroci z vsem zanimanjem in pozornostjo sledijo in se udeležujejo preiskav, prav tako tudi odrasli.

Nova odmera sladkorja, testenin, riža in moke

Rim, 28. oktobra.

Kmetijski minister je odredil, da začne s 1. novembrom veljati nov način odmerjanja sladkorja, testenin, riža, pšenice in koruzne moke trgovcem na drobno in pekomo.

Vsak trgovec na drobno bo dobil stalno določeno količino omenjenih živil, in ta količina se bo vsak mesec obnavljala na podlagi odrezkov živilskih nakaznic, kolikor jih bo trgovec nabral od svojih odjemalcev v predzadnjem mesecu.

Za november bo vsak trgovec na drobno prejel tolikšno količino sladkorja, testenin in riža, kolikor je teh stvari prodal svojim odjemalcem v mesecu septembru, poleg tega pa še 10 odstotkov septembrske količine, zaokroženo na kg.

Kar se tiče pšenice in koruzne moke, jo bo trgovec dobil tisto količino, ki ustreza prijavam, sbranim za oktober za kruh in moko.

Ta novembrska odkazila bodo predstavljala polovico normalne, stalne količine. Končne stalne količine, ki bodo dosežene s prihodnjim decembrom, bodo morale ustrezati normalni količini, ki se bo polagoma večala in zaokrožila tako, da bo

dosegla količine, ki jih trgovec proda v dveh mesecih.

Da se te količine dosežejo in da se prepreči kopčenje prejšnjih ostankov ali zalog, je kmetijsko ministrstvo odredilo, da morajo trgovci na drobno in peki prijaviti do 1. novembra zaloge omenjenih živil, kolikor jih je imel o polnoči dne 31. oktobra. V prijavi bo trgovec moral navesti pri svoji zalogi tudi tiste količine, odmerjene za oktober, ki bi bile morda že na poti k njemu. — Treba pa je nasprotno izključiti količine, odkazane za november, ki jih je trgovec morda že prejel. Te zaloge bodo upoštevali pri odkazovanju drugega dela stalno določene količine za december.

Postopno bodo odrezki živilskih nakaznic, ki jih bo zbral trgovec na drobno in jih potem izročil občinskim uradom, določali količino, ki se bo posameznemu trgovcu obnovila vsak mesec.

Odrezki živilskih nakaznic, zbrani v novembru, bodo služili za odmero tistih količin, ki jih bo trgovec dobil za januar, decembrski odrezki pa za odmero živil za februar in potem postopoma dalje od meseca do meseca.

Droblne novice

Koladar

Sreda, 29. oktobra: Narcis, škof; Ida, devica; Donat, škof; Evzebij, devica in mučenica. Četrtek, 30. oktobra: Alfonz Rodriguez, spoznavalec; Evtropija, mučenica; Klavdij, mučenec.

Novi grobovi

† V Ribnici je v torek umrla gospa Cecilija Zabukovec, doma iz Gorenje vasi 11. Pred 14 dnevi jo je zadela kap, zdaj jo je pobrala pljučnica. Zaprta sina Rudolfa in štiri hčerke, od katerih živita dve v Ameriki, ena v Zagrebu, četrti pa je poročena s poslovojem Ribniške zadruge. Vsem izrekamo svoje sožalje! Rajni pa naj sveti večna luč!

Osebnostne novice

— Poročila sta se v trnovski cerkvi gosp. inž. Hugo Keržan in gđ. Pavla Podbršček. Priči sta bila gosp. inž. Rado Čotar in nevestin brat Milan Podbršček. Iskreno čestitamo.

Uradne ure in prazniki

Ljubljana, 28. oktobra.

Od 5. novembra in do 31. marca prihodnjega leta bodo uradne ure v državnih in drugih uradih od devetih dopoldne do treh popoldne ob delavskih in od devetih dopoldne do ene popoldne ob nedeljah in praznikih, brez prestanka.

Izvrsta je posebna služba, za katere bodo določene posebne uradne ure.

Za časa med vojno bo izostalo vsako praznovanje narodnih praznikov in cerkvenih praznikov, razen v naslednjih, ko bodo javni uradi prenehali z delom, in ki so natančno določeni:

Novo leto, 6. januar, 19. marec, velikončna nedelja, Vnebohod. Sv. Rešnje Telo, 29. junij, 15. avgust, 1. november, 8. december, 25. december.

Podaljšanje veljavnih železniških legitimacij za upokojenca

Državni upokojenec in upokojenka, ki so zase in za svoje družinske člane dobili železniške legitimacije od finančne direkcije in ki od nje še vedno prejmejo pokojnino, naj ji predlože svoje legitimacije zaradi podaljšanja veljavnosti za prihodnje leto že v novembru ali decembru 1941, zlasti če jih nameravajo uporabljati takoj v začetku leta 1942. Železniškim legitimacijam je treba priložiti:

1. odrezek (kupon) čekovne nakaznice, po kateri je bila izplačana pokojnina za pretekli mesec;
 2. železniško znamko za 0,76 lire (2 din), ki je v legitimaciji nihače ne sme nalepiti sam.
- Ce železniški legitimaciji poteče letos petletna doba in v njej ni več prostora za vpis veljavnosti za leto 1942, direkcija železnice ne bo izdala nove legitimacije, ampak vložek k sedanjim legitimacijam. Vložek bo sestavljal in neločljivi del legitimacije. Na njem se bo moral imetnik podpisati. Pri nakupu vozovnic po znižani ceni ga bo moral pokazati potniški blaginji vedno z legitimacijo vred zaradi žigosanja v ustrezni rubriki. Kdor hoče naročiti vložek, mora legitimacijo takoj poslati, priložiti za vložek 1 liro v gotovini, železniško znamko za 0,76 lire in odrezek čekovne nakaznice. Finančna direkcija bo morala namreč vložke naročiti pri direkciji železnice že do 15. nov. 1941.

Upokojenec in upokojenka iz Ljubljane, naj izroči in prevzame svoje legitimacije v poslopiju finančne direkcije, v pritličju, soba št. 3, in sicer vsak delavnik od 10—12. Ostalim upokojenecem in upokojenkam bo direkcija vračala legitimacije po pošti.

— Slana, megla in mraz. Na vremenski bilji na Kongresnem trgu je med drugimi tudi napis, da pade temperatura prvič pod ničlo 29. oktobra. Letošnji oktober je zaznamoval že dvakrat temperaturo pod ničlo. Prvič je bilo 14. t. m., ko smo imeli v mestu —0,8°, v drugič je padla jutranja toplota pod ničlo v torek 28. t. m., ko je termometer pokazal kar —2,6°, zunaj pa celo —4°C. Najvišja dnevna temperatura je znašala v ponedeljek +6,4°. Barometer se potasi dviga in je v torek zjutraj dosegel stanje 763,6 milimetra. Poročali smo že kratko, da je po nekaterih dolinskih krajih zapadel visok sneg, celo nad pol metra. Tudi po kočevskih in čabranških, kakor notranjskih gozdovih je zapadel visok sneg, ki je napravil na drevju ogromno škodo, posebno po sadovnjakih.

— Obsojeni navijalec. Po splošnih sodnih zapisih je bilo v mesecih, septembra in oktobra obsojenih 76 oseb zaradi navijanja cen na skupno 529 dinov zapora, na 20.000 lir denarne kazni in 4.085 lir povprečnine. Pogojno je bilo obsojenih samo 12 oseb, drugi vsi nepogojno, ki bodo morali po pravomočnosti sodbe njim prisojeno kaznen prestati in plačati denarne kazni ali pa za preostali primerno zaporno kazno. Oproščenih je bilo 47 oseb, obloženih zaradi navijanja cen. V 2 mesecih je bilo drugače na okrožnem sodišču 130 kazenskih razprav zaradi prestopkov prekočenja najvišjih cen.

— Mizarske, kleparske in plesarske pomočnike iz Ljubljane in okolice vabimo na sestanek, ki bo v petek, 31. oktobra 1941 ob pol sedmih zvečer v dvorani Pokrajinske delavske Zveze na Miklošičevi cesti 22. Na sestanku bomo razpravljali o predlogih za ureditev delovnih pogojev v

gornjih strokah, dalje o zvišanju tarifne lestvice za mizarsko delavstvo. Kakor je bila sklenjena kolektivna pogodba za stavbno delavstvo, bomo skušali enako zboljšati položaj delavstva mizarske, kleparske in plesarske stroke ter vabimo vse prizadete, da se sestanka točno udeležijo in sodelujejo pri akciji za zboljšanje delovnih pogojev.

— Darovi Rdečemu križu. Rdečemu križu, sekciji za socialno pomoč so darovali stranke na Kodeljevem v počastitev spomina g. Jagodica Josipa iz Ljubljane 370 L. — Namesto okrasitve grobov o Vseh svetih je daroval gospod dr. Rekar Ernest iz Ljubljane 200 L Rdečemu križu, sekciji za socialno pomoč. — Vsem darovalcem najlepša hvala.

NECCHI
ŠIVALNI STROJI
IGN.VOK
LJUBLJANA, TAVČARJEVA 7

Ljubljana

Tramvajski promet k Sv. Križu

Zaradi praznikov mrtvih prebivalstvo že pred Vsemi svetili v množicah obiskuje grobove na pokopališču Sv. Križa ter je zato že minulo nedeljo vozila tudi proga »1« naravnost k Sv. Križu.

V četrtek 30. t. m. popoldne bodo vozili vozovi proge »1« k Sv. Križu prav tako kot so vozili minulo nedeljo, vendar pa ob vsakem vremenu namesto do splošne bolnišnice kar po Hrvatskem trgu na Jegličovo cesto ter dalje po Šmartinski cesti k Sv. Križu in po isti poti nazaj v Zg. Šiško ali v Podgorje.

V petek, 31. t. m. bo vozila proga »1« ves dan k Sv. Križu enako kot v četrtek, popoldne pa še proga »4« z Viča mimo glavnega kolodvora k Sv. Križu in po isti poti nazaj na Vič. V petek popoldne bodo tudi vozila k Sv. Križu proge »1«, »2« in »4«, torej vsi vozovi šišenske, viške in moštanske proge.

V soboto na dan Vseh svetih 1. novembra in v nedeljo 2. novembra bodo vozila k Sv. Križu ves dan vse proge takole:

Proga »1« iz Podgorja po Ajdovščini in mimo glavnega kolodvora k Sv. Križu ter po tej poti nazaj v Šiško ali Podgorje.

Proga »2« bo krožila v smeri Sv. Križa, glavni kolodvor, glavna pošta, Poljanska cesta, Sv. Križ.

Proga »3« z Rakovnika po Poljanski cesti k Sv. Križu in po isti poti nazaj na Rakovnik.

Proga »4« z Viča mimo glavnega kolodvora k Sv. Križu in po isti poti nazaj na Vič.

Proga »5« bo krožila v smeri Sv. Križa, Poljanska cesta, glavna pošta, glavni kolodvor k Sv. Križu.

Na odseku Hrvatski trg—Mostje bo oba dneva nihalni promet s prestopanjem na Hrvatskem trgu.

Oba ta dva dneva, torej na praznik Vseh svetnikov 1. novembra in v nedeljo 2. novembra se vozovi ne bodo ustavljali na postajališčih Vilharjeva cesta, Savska cesta, Žale in Linhartova cesta.

V ponedeljek 3. novembra na dan Vernih duš bo ves dan vozila k Sv. Križu tudi proga »1« enako kot v petek 31. t. m., torej iz Šiške mimo glavne pošte po Poljanah, Hrvatskem trgu, Jegličovi in Šmartinski cesti k Sv. Križu ter po isti poti nazaj proti Šiški.

Potnike prav vljudno prosimo, naj vstopajo le pri zadnjih vratih, izstopajo pa samo pri prednjih vratih. Še posebno pa prosimo potnike, naj ne stoji na zadnjem stojšču, dokler je v vozu še kaj prostora. Potniki naj se torej vedno pomikajo od zadnjih vrat skozi voz proti prednjim vratom in proti izhodu, da ne bo gneče in zamud zaradi nepravilnega vstopanja in izstopanja ter zaradi nepotrebnih gneče na zadnjem stojšču. Vožnja na stopnicah je policijsko najstrožje prepovedana.

Vse, ki se poslužujejo električne cestne železnice, pa spet prosimo, naj pripravijo kovani drobiž za vozovnice.

I Pergolesejev oratorij Stabat Mater spada med tvorstna klasična dela ter je bil komponiran v prvi polovici 18. stoletja na podlagi starega italijanskega teksta ki ga je napisal Jacopo de Benedetti, imenovan Jacopone da Todi, ki je umrl leta 1306. Delo ima 12 točk v katerih se vrstijo dueti in arije za sopran in za alt, s spremljevanjem godalnega orkestra in klavičembala. Pod vodstvom dirigenta D. M. Šijanica in sodelovanjem godalnega orkestra bodeta izvajali oratorij naši odlični pevki Valerija Heybalova in Franja Golobova. Delo se bo izvajalo na Vernih duš dan in je tako po vsebini kakor tudi muzikalnost prav primerno za ta večer. Koncert bo v veliki Filharmonični dvorani 3. novembra ob 20. uri. Predprodaja vstopnic v Knjižarni Glasbene Matice.

I Lep zgled, kako je treba v teh časih počastiti rajne za njih praznike z dobrimi deli, je

vsej naši javnosti dala ga. Irma Stupica, trgovka z železnino na Gospodarski cesti, ki je takoj poslala vsesvetški akciji 1000 lir v počastitev svojega pokojnega soproga g. Franca Stupica. Dobrosrčni dami, ki se na tako plemeniti način zaveda pomena vsesvetške akcije, izreka Vrhovni socialni svet mesta Ljubljane najtoplejšo zahvalo tudi v imenu podpisanih zlasti za dobri zgled, ki ga je kot predstavnica mehkega ženskega srca dala posebno tudi vsem gospodom tovarišem iz trgovskih in sploh pridobitnih krogov.

I Cvetje na grobovih je pač najlepši okras in tudi vsesvetška akcija nikdar še ni niti mislila na to, da bi preganjala z grobov cvetlice. Vsesvetška akcija pa tudi še nikdar ni prodajala niti sveč niti preproštih vencev, temveč je svoje sveče in vence vedno dajala samo za potrdilo, da so se lastniki grobov in svojci umrlih odkupili prevelikega razkošja na grobovih. Vsesvetška akcija namreč nikdar ni hotela niti nameravala delati škode našim zasebnim vrtnarjem po mestu in okolici, še manj pa našim poklicnim vrtnarjem in cvetličarnam, ki plačujejo davke in najraznovrstnejše dajatve za mestno občino ter s tem prispevajo tudi h kreditu za socialne namene. Sami vrtnarji in cvetličarji pa v teh časih gotovo obsojajo neokusno bahato razkošje na grobovih, saj spreten vrtnar s svojim cvetjem lahko najokusneje okraši grob tako, da se nikdo ne bo zloščeval nad bahatostjo. Ker ima letos vsesvetška akcija le skrajno omejeno število vencev na razpolago, bodo premožnejši sloji svoje grobove seveda še vedno okrasili tudi z vencem in šopki cvetja, vendar bodo pa vanje zatakali nakaznice vsesvetške akcije ter se tako izognili opazkam, češ, da pri razkazovanju svojega bogastva niso niti najmanj mislili na revne soobčane ter niso marali svojih rajnih počastiti z dobrim delom. Vsak vrtnar, ki ima okus, bo seveda znal uvrstiti vence in sveče vsesvetške akcije tako med svoje cvetje, da bo tako okrašen grob vse občudoval in hvalilo.

I Lovsko veselje po Barju. Zadnja nedelja je bila dobrodošla mnogim ljubljanskim lovem, ki so krenili na Barje, kjer so imeli po mnogih krajih prav čedne uspehe. Nastrelili so 15 zajcev, mnogo kljunačev in drugih ptic.

Gledališče

Drama, Sreda, 29. oktobra: »Dva bregovca«. Red B. Začetek ob 18.15. Konec ob 20.30. — Četrtek, 30. oktobra: »Nocoj bomo improvizirali«. Red Četrtek. Začetek ob 18.15. Konec ob 20.45. Petek, 31. oktobra: zaprto. — Sobota, 1. novembra: »Hamlet«. Izven. Začetek ob 17.30. Konec ob 21. — Nedelja, 2. novembra: »Sesto nadstropje«. Izven. Začetek ob 18.15. Konec ob 20.45.

Opera, Sreda, 29. oktobra: »La Bohème«. Red Sreda. Začetek ob 18.15. Konec ob 21. — Četrtek, 30. oktobra: zaprto. — Petek, 31. oktobra: »Netopir«. Izven. Začetek ob 18.15. Konec ob 21. — Sobota, 1. novembra: »Faust«. Izven. Začetek ob 17.30. Konec ob 21.

Radio Ljubljana

Sreda, 29. oktobra: 7.30 Radijska poročila v slovenščini. — 7.45 Operetna glasba, vmes ob 8 napoved časa. — 8.15 Radijska poročila. — 12.15 Orkester Cetra pod vodstvom Barzizza. — 12.35 Koncert tenorja Antona Sadojčeva s kitaristom Stankom Prekom. — 13 Napoved časa. Radijska poročila. — 13.15 Vojno poročilo Glavnega Stana Oboroženih Sil v slovenščini. — 13.17 Godalni orkester pod vodstvom Manna. — 13.45 Operetna glasba. — 14 Radijska poročila. — 14.15 Sodobne pesmi. — Orkester pod vodstvom Zema. — 14.45 Radijska poročila v slovenščini. — 17.15 Pesmi in napravi. — 17.30 Orkester Glasbene Matice v Ljubljani. — 19 »Parliamo l'italiano«. prof. dr. Stanko Leben. — 19.30 Radijska poročila v slovenščini. — 19.45 Pesmi in napravi. — 20 Napoved časa. — Radijska poročila. — 20.20 Komentar k dnevnim dogodkom v slovenščini. — 20.30 Kontralt Franja Golobova, pri klavirju Marjan Lipovšek. — 20.50 Koncert organista Pavla Rančigaja. — 21.20 Koncert violinista Karla Sancina in pianista L. M. Škerjanca. — 22.10 Koncert violinista Arroga Serata in pianista Renata Josija. — 22.45 Radij. poročila.

Lekarne

Nočno službo imajo lekarne: dr. Piccoli, Tyrševa c. 6, mr. Hočevar, Celovška c. 62 in mr. Gartus, Moste-Zaloška c. 47.

Poizvedovanja

Izgubila sem prstan s temno modrim kamnom v podolgovati obliki, obrobjen z malimi belimi kamni. Prisrčno prosim srečnega najditelja, da ga odda proti nagradi v upravi tega lista.

Iz Gorenjske

Učiteljski pomočniki na Gorenjskem in Koroškem. Kakor poročajo nemški listi, je na Koroškem, kamor zdaj spada tudi Gorenjska, nastalo veliko pomanjkanje učitelstva, ker je na eni strani bilo treba več učiteljev poklicati pod orožje, na drugi strani pa je s Koroškega moralo mnogo učiteljev na Gorenjsko. Da nadomestimo manjkajoče število, so oblasti sklenile uvesti pomožne učitelje, ki jih bodo imenovali učiteljske pomočnike. Ze 1. avgusta so odprli prvi tečaj za šolanje učiteljskih pomočnikov, ki se ga je udeležilo 73 gojencev. Zdej je bil ta tečaj končan ter je ekušno izdelalo 45 tečajnikov. Nekateri so tečaj že poprej zapustili, ker niso bili sposobni. Ti so se vrnili k evojemu prejšnjemu poklicu. V takem tečaju, ki traja tri mesece, se učiteljski pomočniki učijo narodne politike, pedagogike, plemenske politike, znanosti o dedovanju, jezika, telezne vzgoje, zgodovine, zemljepisja, naravoslovja, risanja, ročnih del, računanja, znanosti o prostoru itd. — Dne 1. novembra bodo ti učiteljski pomočniki začeli delovati.

Učiteljsko zborovanje v Radovljici so imeli pretekli dni. Poleg učiteljev se ga je udeležil šolski pooblaščenec Planteau, politični komisar dr. Doujak. Govorili pa so: učitelj Plaikner o kulturnih nalogah na Gorenjskem, dr. Koschier o slovenski narodni umetnosti, posredovalki nemške kulture, Pečaver je govoril o odličnem prostoru ob Sredozemskem morju, carinik iz Kranjske gore je kazal film o službi obmejne straže in učitelstva v Kranjski gori. Drugi dan je govoril šolski pooblaščenec iz Kamnika Praš o urejanju prostora v Evropi, dr. Jeucht na o telezni vzgoji.

Zborovanje žagarjev, ki se jih je zbralo menda kakih 100 iz vse Gorenjske, je bilo te dni v Kranju. Govorili so: generalni direktor Thomasser, Hartlieb, Tödtmann, Nadmessnigg in solnograški poslanec Wollmann.

Nove hiše v Kamniku. Nova oblast je takoj ob začetku dala staro hišo okrajnega glavarstva povečati in preurediti. Hiša je dobila novo nadstropje. Te dni so bila vsa dela končana. Ob tej priliki je bila slovesnost, ki se je udeležil sam politični komisar dr. Dulling s svojimi sodelavci in podjetnikom ter delavci. Dograjene so tudi druge nove hiše. Tako je Koroška zveza dobila

svojo hišo, nova je tudi glavna šola, dalje učiteljska in uradniška stanovanjska hiša ter mestno kopališče.

Železnica gradi stanovanjske hiše na Koroškem, kjer jih bo zgrajenih 824. Dograjenih je v Podkloštru 40, v Špitalu 32, v Beljaku 64, v Celovcu 76, v St. Vidu na Glini 60 stanovanj.

Nova hladilnica za meso v Celovcu bo posebnost svoje vrste, kakor pišejo nemški listi. Celovec v svoji klavnici sicer ima hladilne prostore, ki pa so za zdaj premajhni in tudi ne več dovolj moderni. Zdej bodo zgradili tako hladilnico, kjer bo meso zmrznjeno v mrazu 30 stopinj. Ko bo meso tako zmrznjeno, ga bodo spravili v druge prostore, kjer je le 6 stopinj mraza. Tam ga bodo hranili. Poleg te hladilnice bo še poseben prostor, kjer bodo v mrazu 2 stopinj hladili tisto meso, ki je ikasto. V tem mrazu bodo ikre po 36 urah uničene, ter bo meso užitno in zdravo. Prav tako nameravajo napraviti še posebno klavnico za svinje in drugo klavno žival, ki ima kako kužno bolezen. Tudi meso teh živali bodo posebej obdelovali, da bodo bolezenske klice uničene in meso zdravo. Iz tega mesa bodo izdelovali konzerve.

Iz Spodnje Stajerske

500 zborovani je preteklo soboto in nedeljo priredila Domovinska zveza po raznih krajih Sp. Stajerja. Zgolj v Mariboru je bilo tista dva dni niti manj kakor 26 zborovanj. Vsa zborovanja so imela namen utrjevati nemško mišljenje in ljubezen do Hitlerja.

»Velik narod se vrača domov v Nemčijo«. Pod tem naslovom prinašajo nemški listi obširno poročilo, ki ga je v Gradcu v dvorani »Südmark« imel dr. Straka o delovanju nemške »Südmark« in nemškega »Schulvereine« na Spodnjem Stajerskem ob času velike »slovenske ofenzive« v zadnjih desetletjih preteklega stoletja. Na vprašanje: »Kaj naj se zdaj zgodi s to deželo«, odgovarja dr. Straka: Spodnji Stajer mora spet postati nemški! Kako naj se to zgodi?

37.000 spodnještajerskih otrok je med počitnicami bilo poslanih na razna letovišča, kjer so bili deležni nove vzgoje.

Nagle smrti je na cesti umrl 54 let stari nadučitelj in hišni posestnik Hans Mandl iz Strassa, ki je bil v Mariboru.

V Gorenji Radgoni je umrl 50 let stari načelnik tamkajšnje železniške postaje Karl Purgaj.

Mišek in Netopir

Mišek je medtem že uganil, kako je ta reč. »Policija vam sledi!« se je okrenil proti svojemu zasledovalcu. »Ne boš ji ušel! Ti hudoba črna!«

»Meniš?« se je zarežal tolovaj. »Ako ujamemo mene, bodo prijeli tudi tebe! Ti šleva neumna! Spodbodi konja in misli na to, kako boš ušel!« je vpil za Miškom Netopir.

Mišek je spodbodel konja. Slo je kakor z vetro.

»Se hitreje! Spodbodi do krvi, ako ne gre drugače! Razdalja med menoj in med zasledovalci se mora podaljšati!« je ukazoval z rjovečim glasom tolovaj.

»Ti grda pošast! Dal Bog, da bi si zlomil vrat!« mu je zabrusil Mišek nazaj.

Naenkrat je Netopir ustavil svojega konja.

»Dovolj!« se je upehala, prijatelj. Konji naj se odpočijejo!« je rekel Netopir, ko je dvigal svojo masko.

»Gospod Lisjak!« je kričnil Mišek. Kar vrglo ga je s konja.

»Da, Gospod Lisjak sem. Zate in še za marsikogar — gospod Lisjak. Na fronti pa so mi rekali »Mrtvaško oko«.

»Kdo bi si bil mislil, da ste to vi!« se je žudom čudil Mišek.

Namah je prišel Netopir, gospod Lisjak ali Mrtvaško oko, ali, »kakor že hočete reči, prazniti vrečice z denarjem, ki jo je vzel Mišku in polniti žepa na sedlu svojega konja.

»Vsak čas naju utegne dohiteti policija. Jaz vzamem denar, ti pa ostani tu!« je ukazal Mišku. »Ne pojdeš daleč!« je rekel Mišek. »Vse bom pojasnil policiji,« je zugal Mišek.

Ne pozabite!

Cez nekaj dni izide tretja knjiga »Slovenčeve knjižnice«, ki vsebuje dve krásni povesti velikega norveškega pisatelja Björnsona:

,Deklica s Prisoj' in ,Anže'

Naslovno stran je ilustriral J. Beranek.

»To sta dve najlepši vaški povesti, kar jih je bilo napisanih v vseh deželah,« je zapisal pariški kritik Van Tigem.

Prelepi ljubavni zgodbi, ki ju lahko daste vsakemu v roke. Sončno čtivo v naših družinah, za dolge jesenske in zimske večere. Poezija vasi in prave, mlade ljubezni. V teh časih prelepo vedrilo.

KULTURNI OBZORNIK

Nov učbenik italijanskega jezika

S. Trdina: Libro italiano — Italijanska knjiga

Za Lebnovo Italijansko vadnico v drugi izdaji, namenjeno že od začetka šolam in samoukom, smo dobili zdaj prof. dr. Silve Trdinove Italijansko knjigo (Libro italiano — Italijanska knjiga, I. Per le scuole medie ed affini — za srednje in sorodne šole. Ljubljana, 1941-XIX. — Natisnila in založila Učiteljska tiskarna. Str. 98. Cena broširani knjigi 12 lir).

Razlika med knjigama dr. St. Lebna in dr. Silve Trdinove je zelo velika. Lebna knjiga se zdi na prvi pogled natrpana, saj podaja vso snov z odtiski vred v dveh težjih. Avtor se pri tem ni smel omejiti na potrebe šole, ampak je moral misliti tudi na samouka. To nobenemu šolskemu učbeniku ni v prid. Hiba je seve samo metodične narave, vrednosti dela samega se ne tiče.

Trdinova je imela lažje delo v toliko, ker je pisala samo šolski učbenik in ker je lahko zasnovala delo z ozirom na predvideni novi učni načrt (pouk italijanščine od prvega do osmega razreda) v več letnikih. Prvi je izšel v pričujoči knjigi.

Priznati je treba, da je odkupila svoje udobnejše stališče v polni meri z zares spretno in vseskozi živahno zasnovano delo, ki temelji na izvrstnem poznavanju dojemanja mladine na nižji stopnji. Učbenik sicer nima slik, zato so pa vsa važna mesta zelo pregledno grafično poudarjena, kar mi velja več kakor pa zelo problematične ilustracije po šolskih knjigah.

Za učitelja, ki hoče podajati snov po neposredni metodi, je knjiga te vrste užitek. Vesela pa je bo tudi mladina, ker bo videla vedno na prvi pogled jedro vsake lekcije in bo čutila, da se je z vsako lekcijo res nečesa važnega naučila. K temu dosti pripomorejo spretno sestavljene vaje, ki v enakovredni tiskarski obliki kar vabijo k učenju.

Knjiga priča na vsaki strani, da je učitelju odmenjenega zelo mnogo dela in da je be-

sedilo v učbeniku samo ogrožje vsake uče ure. To se mi zdi idealno pojmovanje učbenika. Pri učbeniku za samouke je stvar drugačna: vsaka lekcija mora biti v tisku podrobno izdelana.

Iz takšnega pojmovanja učbenika skušam tudi opravičiti, da avtorica ne govori o toničnem naglasu, da ga nikjer ne označuje ter da navaja ozki in široki o in e ter zveneči in nezveneči e in z samo v slovarju. Zdi se mi, da bi bilo vsaj v tem prvem delu nujno potrebno, da se označijo — če že ne tonični naglas — pa vsaj široki in ozki e in o ter zveneči in nezveneči s in z dosledno v vsem besedilu.

Izbiri beril in primerov ni oporekati. Nasprotno, skoraj vseskozi je branje zanimivo in živahno, od berile preko slovničnih vzgledov do vaj (primer: La sala è bella, la stanza è brutta, na str. 20, bi bilo morda bolje nadomestiti z drugim!). — Pri prostetičnem »ic v: »in »izv: »zera« (28. lekcija, str. 72) pogrešam pojasnila; morda bi bilo bolje, pisati sploh »in »izv: »zera« (prim. Bertoni-Ugolini: Pronuntario di pronunzia e di ortografia. Roma, 1939-XIX°, E. I. A. R., na strani 271).

Tiskovnih napak skoraj ni (odveč je napaka na 3. strani: o chiusa e aperta — namesto: o chiusa e aperta).

Zdaj, ko se nam obeta obvezen pouk italijanščine po srednjih in sorodnih šolah in se bo od najnižjega do najvišjega razreda začel pouk z elementarno stopnjo, se zdi Italijanska knjiga Silve Trdinove zelo prikladna za nižjo stopnjo (I. do IV. razred), medtem ko bo Lebna Italijanska vadnica bolj služila v višji stopnji (V. do VIII. razred).

Italijanska knjiga Silve Trdinove je pri nas v neki meri nov tip šolskega učbenika in je kot taka vredna pozornosti. Niko Kurec.

»Umetnost«, I. VI., št. 1—3

Umetnost, mesečnik za umetniško kulturo, je stopila v šesto leto. Sedaj je izšla v trojni skupni številki ter si je ob tej priložnosti dala nalogo, da prikaže pregled slovenske povojne umetnosti. Toda za uvod je prinesla sedem celostanskih podob klasičnih likov iz italijanskega elikarstva ter vatikanske zbirke stare rimske plastike (Bellini, Palma, Moretto de Brescia; Laokoontova skupina, Hermesova glava, Starorimska plastika, Mitrov svečenik). Potem sledi članek Franceta Goršeta: »Slovenska umetnost po prvi svetovni vojni, ki ni toliko članek o pomenu in vrednosti slovenske povojne likovne umetnosti, kot samo registracija likovnih razstav v razdobju 1920—1941. Tu pa daje ta pregled nastopanja naših umetnikov doma in v svetu podlago za priobčevanje reprodukcij posameznih umetnikov v vrstnem redu, kakor se je javljala pred slovenskim občinstvom. Slike starejših modernistov so vzete večinoma iz Doma in sveta, ki je tedaj redno spremljal slovensko oblikujočo umetnost. Veliko dejanje te številke umetnosti je, da je zbrala na enem mestu zunanji potek našega povojnega umetnostnega življenja ter predstavlja vsakerega teh mladih umetnikov vsaj z eno ali več najbolj značilnimi podobami. Tako se zlasti tuje laiko pouči o naših likovnih razmerah v zadnjem dvajsetletju. (73 reprodukcij, kar je že kar lep katalog povojne slovenske umetnosti!) — Kakor je Umetnost v tej trojni številki predstavila povojno slovensko umetnost, tako obeta prihodnje številke posvetiti našim impresionistom: Tratniku, Vavpotiču, Smrekariju, Gaspariju, Peruzziu, Klemenčiču, Santlu, Podrekarju, Kambiču, Ropretu in drugim ter bomo tako dobili lepe preglede za slovensko umetnost zadnjih 30 let. Pravi impresionisti kakor Grohar, Jakopič, Jama in Stern ne spadajo že itak med slovenske likovne klasike ter so vsem, pa tudi svetu, dobro znani in cenjeni.

Lep, zgleden in jasen pregled zgodovine celotne slovenske likovne umetnosti pa piše za Umetnost prof. dr. Franjo Šijanec. Škoda, da je s tem pregledom začel v zadnji številki lanskega letnika, ko bi bilo bolj naravno, da je začel s to prvo številko, kjer bi bili tako podani najstarejši začetki slovenske umetnosti ter razvez zadnjih desetletij. Šijanec tu končava s srednjeveškimi gotskimi freskami ter omenja srednjeveške rokopise ter njih likovno opremo, na kar preide k sledem renesanse pri nas. Najprej se ustavi pri arhitekturi cerkve, svetne stavbe (ljubljski rotovž), dalje ocenjuje kiparstvo (nagrobni spomeniki, oltarno rezbarstvo, plastika) ter slikarstvo (Stična, Sv. Primož nad Kamnikom itd.), ornamentiko, slike na deško itd. Z začetkom baročne dobe se konča v tej številki zanimiv pregled našega starejšega umetnostnega gradiva, ki se bo nadaljeval tudi v prihodnje. Po Steletu, Malu in Steski ter raznih kratkih pregledih v raznih zbornikih, bo tudi ta Šijanec pregled dobrodošel zaradi sodobnega gledanja in upoštevanja najnovejših znanstvenih rezultatov. Pogrešamo samo podob, ki bi članek ponazarjale.

Ta pregleda povojne in najstarejše umetnosti, eden bolj kronikarski drugi esejistično vrednotujoči, sta glavni tekst te trojne številke. Potem sledi kronika tekočih umetnostnih zadevajočih dogodkov, ki so registrirani v rubriki Iz umetniškega sveta. Tu je zabeležen pregled tekočih umetniških razstav doma in v svetu (predvsem v Italiji pa tudi drugod), zabeleženi so obiski italijanskih slavistov, zabeležena je smrt slikarja Kopača, razložena reproducirana dela iz italijanske umetnosti in vatikanske zbirke, ocenjeni italijanski katalogi itd. Potem sledi najvažnejši in najduhovitejši članek te številke, koezija dr. Mikuža o umetnosti, Mojzesu, razstavi in naših časih, iz katere se vidi, da prevzema Mikuž Vurnikov pogum v izražanju sodbe ter sodobni kritični odnos do umetniških vprašanj. Taki članki poživljajo revijo, namenjeno likovni umetnosti. Zanimiv je tudi donesek k motivu v umetnosti z objavo najdene fotografije Petkovskove »ljubljenske Katjuše«, po kateri je naslikano njegovo znano »Pismo«, ki je služilo zopet za motivu Sternu za »Citatočko deklico«. Lep je donesek k zgodovini slovenske likovne umetnosti.

V Umetnosti je urednik Miha Maleš že več let prinašal med članki, ki se tičejo likovne umetnosti, tudi literarni drobiž. Sedaj pa je to metodo v toliko korigiral, da je med tekstom priobčil samo Gradnikov prevod Steche-

lijevega ronda Ko listje padalo bo, sicer pa je pesniško gradivo osamosvojil in ga uredil v posebnem literarnem prilogu »Umetnosti«, pod ločnim naslovom in ločeno paginacijo kot »Živa njiva«. Ta literarna priloga ima nekaj zelo lepih pesniških plodov, tako Gradnikov sonet Tivoli v jeseni, ter njegove lepe prevode Petrarovih sonetov, posvečenih Lauri (3 soneti). Umberto Urbani prinaša kot v oddolžitev podobni Prešernov sonet Je od veselja časa... v italijanskem prostem prevodu. Jarčevih Pasijonk sta zlasti zlasti prve dve kitici močni in krepki. Stankova pesem kmetskega doma je najmočnejša s krepko sonato na koncu ter zato bolj kot Golarjeva Pesem o njivi, ki je vsa stari, dobri Golar, pesnik njive in njenega blagoslova. Najmočnejša pa je Udovičeva o razpoloženju v Septembrski samoti. Tudi Dušan Ludvik je v meseči-

Melitopol

Po Harkovu si oglejmo še nekaj drugih važnih vrat v Donsko kotlino, kakor imenujemo ozemlje ob Donu in Doncu, veliko kotlino, ki je nekakšno nadaljevanje puste Nogajske stepe na vzhodni strani Azovskega morja od Krča pa do ustja reke Don z njegovim bratcem Doncem. Na tem prostoru je nekaj važnih pristaniških mest, ki služijo izvozu najvažnejših surovin Donskega bazena, premoga in železa ter izvozu žita, ki ga pridelujejo na rodovitni črnomorski obali. Vsa ta mesta do vključno Taganroga so zdaj v nemških rokah.

Berdjansk

V zalivu Azovskega morja leži 120 km vzhodno od Melitopola mesto Berdjansk, ki ima približno toliko prebivalcev kot Melitopol. Po revoluciji so ga prekrstili v Osipenko. V mestu žive Rusi, Ukrajinci, Judje, Bolgari, Grki, Tatari. Tudi več Francozov je bilo v tem mestu. Med državljansko vojno 1918-19 so mesto precej izdelali anarhisti. Prebivalstvo tega okraja se peča z vinarstvom in pridelovanjem zelenjave. Kakor vedno mesto na južni obali Rusije, ima tudi Berdjansk poleg industrijskih delavnic močno vojno industrijo. Od leta 1937 sta bilo v mestu dve veliki orožarni, v katerih je stalno delalo po 7000 delavcev.

Berdjansko pristanišče, ki ga uporabljajo v prvi vrsti za prevažanje žita, ima zelo ugoden položaj in zelo pozno zamrzne, žitna polja pa so v neposredni bližini. Nekaj kilometrov od mesta sega v morje par kilometrov dolg pomol, kjer je že od leta 1911 zaravnilišče. Ob obrežju Azovskega morja je več slanih jezer; največje med njimi se imenuje Krasniji Liman. Slana jezera z zdravilnimi radioaktivnimi snovmi, z morskimi podnebjem, z izredno lepo, 20 km dolgo obalo, povzdigujejo Berdjansk v eno najlepših letovišč vse Sovjetske Rusije.

Mariopol

Ob začetku zaliva, ki vodi v Taganrog, ob izlivu reke Kalmius, je kakih 70 km zahodno od Berdjanska Mariopol, ki je zaradi tega položaja strateško zelo važen. Mesto ne služi samo prevozu bogastev iz Donskega bazena, marveč tudi za veliko žitno področje od Azovskega morja. Poleg Odesa je Mariopol s svojimi 200.000 prebivalci najvažnejše sovjetsko pristanišče na jugu. Prebivalstvo — Rusi, Ukrajinci, Židje, pa tudi Grki, Poljaki, Bolgari — se bavi skoraj izključno z zunanjo trgovino, ribarstvom ali pa dela po to-

Vrata v Donsko kotlino

ni (sonet) izrazil z novimi prisposodobami veliko hrepenenje ljubčega srca. Ponatisti iz Vodnikovove zbirke (Zadnji ogenj, Pesem o svitanju, Psalm) ter Sardenkova (Ob Rafaelem kipu) ponazarjata novi pesniški zbirki, ki sta naznanjeni na zadnji strani. Odličen prevod Goethejeve Svatovske pesmi pa je dal Pavel Golja: ko prebiram ta prevod, se mi kar originalni nemški stih vsiljuje vmes, vse znak tanke harmonije med obema.

Taka je nova trojna številka Umetnosti, revije za umetniško kulturo obenem z literarno prilogu Živa njiva. Urejuje Miha Maleš. Cena 30 lir, oziroma z literarno prilogo 60 lir. Literarna priloga sama pa velja za naročnike Umetnosti 10 lir, za ostale 25 lir. Uprava Pod Turnom 3.

varnah. Leta 1936 je šlo skozi Mariopol samo premoga tri in pol milij. ton. Za rjavi premog je Mariopol prva sovjetska izvozna luka. Pristanišče ima zaledjem 150 ha in je pokrito z žerjavi, silosi, dokl in drugimi pristaniškimi napravami ter tudi pogled prvovrstnega modernega pristanišča. V ustju reke Kalmius so zasidrane potniške in ribiške ladje. Šest kilometrov od mesta je pravo trgovsko pristanišče.

Mariopol je sedež oboroževalnih industrij. Tako so izdelovali tu oklepe za tanke, granate, topovske cevi, razne dele za letala in tanke, precizno protiletalsko in protitankovsko orožje, letalske motorje, sredstva za kemično vojno itd., vse to je skrivalo mesto Mariopol za svojim zidovjem. Za revolucije 1918-1920 so bili tu zelo hudi boji med belimi in rdečimi ter je mesto enaindvajsetkrat menjalo gospodarje.

Taganrog

Na najvzhodnejšem delu Azovskega morja na prehodu v Kavkaz leži kakih 100 km vzhodno od Mariopola ob zalivu istega imena Taganrog, industrijsko in pristaniško mesto, ki je že tudi v nemških rokah. Taganrog — ustanovil ga je Peter Veliki — je rodno mesto pesnika Čehova, ki je živel od leta 1860 do 1904 in spada med ruske klasike. V Taganrogu je Čehovljev muzej v Čehovi ulici. Tu je tudi carski grad, kjer je umrl leta 1825 car Aleksander I. Mesto ima danes 170 tisoč prebivalcev in je veliko industrijsko središče (papirna, usnjarska, kovinska industrija, orožarne). Del prebivalstva te pokrajine se bavi s poljedelstvom in ribarstvom. Tudi sviloprejo goje tu. Železnica veže Taganrog z Rostovom.

Iz Hrvaške

Židje in Srbi bodo iztrebljeni iz zagrebske univerze. V glasilniku zagrebske univerze »Alma mater croatica« je napisal daljši članek o hrvaški univerzi in hrvaški vseučiliški mladini prosvetni minister dr. Mile Budak, ki pravi med drugim: »Naša vseučiliška mladina pa mora občutiti vse blagodati, katere ji hoče in mora dati vstaška država, za katero je ta mladina največ trpela in bila najbolj preganjana. Ker, vedeti je treba, zadnjič nekaj let je bila vseučiliška mladina, v kolikor je bila hrvaška, pretežno organizirana v vstaških borbenih vrstah. Manjši del je bil v vrstah bivše HSS, toda večina teh mladeničev je vsekakor verovala, da gre za vstaški cilj, dočim je zelo majhno število med njimi špekuliralo. Ostanek vseučiliške mladine je bil zastrupljen z masonskim levitarstvom, ki je najbolj celo na tehnični in medicinski fakulteti, ker je bilo tam največ Židov in Srbov. Njih bomo popolnoma iztrebili, tako da bo na hrvaškem vseučilišču samo hrvaška mladina v polnem pomenu te besede.«

Kaznovan, ker ni hotel prodati masti. V Zagrebu je bil kaznovan z 1 dnevom zapore in globo 50 kun Konrad Klemenčič iz Ptujja, ker ni hotel prodati masti nekaterim strankam, za katere je trdil, da niso njegovi stalni odjemalci. Pričelo njegovih izjav niso potrdile.

Hrvaške jezikovne novotvorbe. Hrvati so začeli s čiščenjem tujk, zlasti tistih, ki so jih radi prej uporabljali Srbi. Sedaj imajo za te tujke že precejšen število lastnih besed. Če vzamemo iz preokdanega življenja: telefon — brzoglas, tramvaj — munjovoz; avtomobil — samovoz; ra-

dio — krugoval; uniforma — oboja; ali iz znosti: ginekolog — babac; mitologija — basnopis; patolog — boljoznac; atmosfera — dahokrug; kronologija — doboslovje; paleografija — drevnopolis; antropologija — čovjekoslovje. Te besede, kolikor se tičejo znanstvenih izrazov, sicer še niso brezobzirno uvedene, kakor brzopis, brzoglas, munjovoz itd., vendar pa jih priporočajo in jih že tudi začenjajo uporabljati. Besede pa niso nove, ampak so vzete iz Šulekovega slovarja izpred 80 let. Nekatere njegove besede od takrat so še ohranjene, kakor zemljopis, prirodoslovac, jezikoslovje, bogoslovja itd.

Hrvaško pevsko društvo »Kolo« na turneji po Nemčiji. Člani HPD »Kolo« so odšli na turnejo po Nemčiji. Na koncertih bodo izvajali skladbe Vrhovskega, Papandopula, Goloveca, Grgoševića, Brkanovića in Stolzerja. Pred vsakim koncertom bodo odpele nemško državno himno »Horst Wessel« in »Lepo našo«.

Hrvaški delavci v Nemčiji bodo imeli svojo organizacijo. Po poročilih zagrebskih listov bo odpotovalo v Nemčijo trideset mladih intelektualcev, da bodo ustanovili in vodili med hrvaškimi delavstvom v Nemčiji delavsko organizacijo »Vstaški delavci«.

Zagreb se širi na vzhod. V Dubravi na vzhodni strani Zagreba grade 170 delavskih hiš. To naselje bo nosilo ime naselje dr. Ante Starčevića. Nadškof dr. Stepinac bo zgradil za to naselje, ki ima skupno z občno Sesvete 17.000 ljudi, novo cerkev sv. Mihaela. Na Dubravo bodo razširili tudi tramvajsko, ali kakor se reče sedaj po hrvaško, »munjovozno« omrežje.

Največji vodovod na Hrvaškem. Pod Okičjem grade sedaj velik vodovod, ki bo največji na Hrvaškem in bo preskrboval deset vasi z vodo. Stroški za dograditev vodovoda znašajo 15 milij. kun.

Zagreb bo dobil ljudske kuhinje. Po povratku iz Nemčije je povedal zagrebski župan, da bodo kmalu uvedli v mestu več velikih ljudskih kuhinj po nemškem vzorcu. Zaenkrat v Zagrebu ne bodo uvedli kart za meso, marveč bodo skušali na druge načine preskrbeti za dovoljno in enakomerno razdelitev mesa med prebivalstvo.

Iz Srbije

Novi občinski svet v Pančevu. Mesto Pančevo pri Beogradu je dobilo nov občinski svet; za predsednika je imenovan dr. Antonije Georgijević. V mestnem svetu je 20 Srbov, 18 Nemcev in 7 Madžarov.

Novo cene za drva. Komisariat za cene je določil nove cene za drva, namenjena kurjavi. Tako n. pr. stane: kub. meter bukovih drv 200 din, druga vrsta 185 in tretja 160 din; gabrova drva (po kakovosti) 215, 200, 185; jesenova 190, 175, 150; hrastova drva 185, 170, 145; lipova drva 170, vrsta 115, druga vrsta 100 din; vrbovina 120 in 105 dinarjev.

Kilogram soli za kilogram pšenice. Meščanom primanjkuje pšenice, kmetom pa soli. Ker zaradi neurejenih razmer živež še ne prihaja v zadostni množini v mesto, so se meščani v Ražnju odločili, da bodo kmetje dobili sol le za pšenico in to v razmerju kilogram soli za kilogram pšenice.

Tovarna za bombone v Kruševcu do tal zgora. V kruševski »Slogi«, tovarni za bombone in rahatluk je izbruhnil požar, ki je do tal uničil tovarno in še tri lokale v sosesčini. V nevarnosti sta bila tudi hotela »Evropa« in »Pariz«. Vzrok požara ni znan.

Občni zbor delničarjev PAB-a. Dne 22. oktobra je bil v Beogradu občni zbor delničarjev Privilegirane agrarne banke. Tam jim je bilo sporočeno, da je kmetijski minister imenoval naslednji odbor: podpredsednik Radivoj Nikolić iz Požarevca, člani uprave pa Džordže Davidović, tajnik Glavne Zadrugne zveze, Čedomir Prokić in Desa Bajić.

Diris daje dovoljenje za uvoz moke v Beograd. Kdor hoče iz dežele prinesiti moko v mesto, mora dobiti dovoljenje Dirisa. Diris pospešuje zasebno delavnost za preskrbo z življenjskimi potrebščinami, vendar pa jo hoče nadzirati, ker tistim, ki so se sami preskrbeli moko, vzame pravico na kršne karte za določen čas.

General Nedić poziva Srbe v borbo proti komunistom. Srbski listi stalno prinašajo pozive generala Nedića Srbom, naj stopijo med protoslovce za borbo proti komunistom. »Novo vreme« poroča, da so se nekateri že odzvali temu klicu in da se je doslej n. pr. v Obrenovcu prijavilo že 700 prostovoljcev.

Richiedete sempre lampade con questo imballo. Esse Vi assicurano: Qualità - Economia - Grande quantità di luce.

Zahtevajte vedno žarnice s tem zavojem. One Vam jamčijo: Kakovost - Varčevanje - Veliko količino luči.

OSRAM-D
da luce a buon mercato
Vam nudi luc poceru

Prva partija

26

»Kakšne junake?«
»No, te, ki to pišejo. Ne morem trpeti, da bi me nekdo potem trepaljil po rami in pravil: junak! Plačajo naj, ali pa nič, ampak dajati v časopise, to si lahko obdržijo zase. Kdo jim bo to delal za slavo, no ne? Kvečjemu Andreš, se je zahihljal Pepek. »In tega kakor nalašč niso dali v časopis! — Prijatelj, meni se je o tem vso noč sanjalo, o tistem rovu, da se neprestano podira strop...«

Stanko je bil hudo razočaran nad tem, kako reagira Pepek na tisto slavo v časopisu. »Ampak snoti pri Malku, to je bilo lepo,« zasuhe govor drugim.

»Da, prima,« je oživel Pepek. »Z Andresom, to smo jih brili...«

»In Hans je prišel.«

»Kaj pa Hans,« je menil Pepek. »Če ima ta priznanje, človek nič ne reče. Ta je bil tam z nami vseni in je videl naše delo. He, ko bi ta razumel češki, z njim bi se dalo govoriti.«

»Si videl, kako je celo Adam pel?«

»Sem. Kaj — Adam, on je dober tovariš.«

Pepek se je zamislil. »Poslušaj, Stanko — nisi nič videl, kako je zdaj pri njih dveh? Mislim pri Adamu in tisti njegovi Mariji.«

»Ne vem,« se je izogibal Stanko. »Zmeraj si kaj sporočila po meni.«

»Res! Kaj ne govorita drug z drugim?«

»Govorita, ampak... noče jima to nekako izgrla. Prijatelj, akor da bi se... sramovala ali kaj.«

»Hm,« premišlja Pepek. »Glej, Stanko, ti bi ju mogel na kak način skupaj spraviti. Ti si izobražen človek, nate morda Marija da. Če bi jima rekel: ne bodita nespametna, ali tako nekako... Ali je Marija videla, da je Adam v časopisu?«

»Je. In takoj si je hotela časopis spraviti za spomin.«

»To je dobro,« se je potolažil Pepek. »Zdaj ji pa še pokaži, da je Adam pred vsimi drugimi imenovan na prvem mestu.«

»To je menda samo zaradi abecede,« je ugovarjal Stanko.

»To je vseeno, tega morda ona ne ve. Veš, da bi videla, da je Adam tako rekoč... najboljši med vsemi, razumeš? Tega včasih ženska potrebuje,« je rekel Pepek izkušeno. »In vidiš, tak junak je Adam. Živeti toliko let zraven tako čedne, čiste Magdalene, biti vanjo zatrekan, pri tem pa se je niti ne dotakniti — kdo bi to zdržal, prijatelj! In pri tem zmeraj Marija sem, Marija tam. — Ej, Stanko, to ni nikaka slava, ampak — primojdun, jaz bi tega ne zmogel!«

Stanko molči, kajti sam ve: biti v Marijo zateleban, pri tem pa ne smeti nič, nič — na primer pobožati njeno sklonjeno glavo ali jo prijeti za krepke, gladke roke... Kaj ti veš, Pepek, kakšne muke so to!

Pepek premišlja in se praska po prsih, da kar šumi; tole je nekaj zanj, zakaj Pepek se strašno zanima, kar se tiče žensk; takšen kozel je to.

»No, zdaj pa grem,« je brž rekel Stanko. »Ne veš, kje stanuje Suchanek?«

»Očka! Njemu hočeš tudi pokazati? Potem pa moraš tamle dol, nato po cesti za železnico — in tam ti bom že povedali, kje je pri Faltysovih. Povej mu,« čenča Pepek, »da so tisto njegovo kladivo že našli in ga odnesli z muziko na direkco. Tak zdravo, Stanko! In za spremembo se praska Pepek po hrbtu in zeha.«

Pri Faltysovih je čedno in čisto kakor v Adamovi hišici. Pred hišo je vrtič s fižolom in paradizniki, greda matoh, obložena z žlindro, steze, posute z rdečim peskom. Lepo imajo. Skozi okno je pogledal očka Suchanek. »Aha,« zakliče tiho, »tako pridem.«

Suchanek je prišel v telovniku in srajci; to je gotovo praznična srajca, ker je tako naškrobljena. »Pri otrocih sem,« pravi, kakor da bi se

opravičeval. »Faltys, moj zet, še spi, bil je ponoči na delu, Lojzka je nekam odšla... Hočeš pogledati?«

»Kaj?«

»No, otroke.« Očka Suchanek vede Stanka po prstih v hišo. Soparno je tam in čisto, na štedilniku se kuha perilo. Pri oknu sedi dekletce, ima nožice kakor palčice in lepe, plašne oči, in poskuša vstati. »To je Anica,« šepeta očka Suchanek. Bržkone mora biti nekaj s hrbenico, da je tako kriva, si misli Stanko in ji prijazno kima. Anica je zardela in se zgrudila nazaj na blazino. Na tleh se igra deklica, ima prav tako lepe in plašne oči, kakor Anica, upira jih široko v Stanka in skriva za hrbtno zamazano punčko. »Boji se te,« se smeje brezobzi očka Suchanek. »Zdaj je hodil k njej doktor zaradi bezgavk, zato se boji. Najstarejši, Jeniček, po zetu, hodi že v šolo. Ampak tukajle pogled, v vozičku!«

Stanko se je pripognil nad voziček. Tam je spalo dete s stisnjenimi pestmi, strašno drobno dete, samo z velikim, izbočenim čelom. Dišalo je po plenicih in otroškem pudru. »To je naš Tonček,« šepeta ponosno očka Suchanek in mu s prstom vleče oslinjeno peščico od na pol odprtih ustec. Otrok je malo zastokal, dedek pa brž »š-š-š« in ziblje. Za Stanka to ni nič. Zakaj mu to kažejo! »Nekaj sem vam prinesel,« mrmra in gre po prstih ven. »Tukaj si preberite!«

Nič ne pomaga, očka mora iti po naočnike; in zdaj pošali na klopič bere, neprestano migaje z brado. Stanko se mu sklanja čez ramo in čita z njim iznova. »Tu spodaj, vidite?«

Očka Suchanek skrbno zgrinja časopis; hipoma je videti nenavadno dostojanstven in slavnosten. »Torej vidiš. To si moram jaz tudi kupiti, da bi videla Anica in Lojzka. Danes še nisem bil zunaj... Ampak o Faltysu, mojem zetu, ni tam nič,« se je nenadno spomnil. »Ta se je tudi prostovoljno javil!«

»Ampak šele v drugi partiji,« pojasnjuje Stanko.

»Aha, to je res. Potem bo o njem v časopisu šele jutri. Čakaj, nekaj ti bom pokazal.«

Očka prihaja po prstih in nese debel molitvenik. »To imam po rajnici, po svoji ženi,« se brž opravičuje. »Tu imam svoje papirje, da bi se mi ne izgubili. Tukajle, glej,« podaja Stanku zarumenel izstrižek iz časopisa.

»Voličve v zavodov svet,« bere Stanko. »V zavodov svet premogovnika Kristine so bili izvoljeni tovariši: Bidlo Fr., Mužik Jos., Suchanek Ant...«

Očka Suchanek mu gleda z naočniki čez ramo. »Tule, vidiš, Suchanek Antonin,« ga opozarja. »In tukaj imam drug članek o sebi...«

»Voličve v bratovsko skladnico,« bere Stanko, in dalje, podrtano z rdečim svinčnikom: »Za namestnika sta izvoljena Al. Michl in Ant. Suchanek.«

Stanko vrača očki zarumenele izstrižke. »Če bi te morebiti zanimalo,« mrmra Suchanek, »tu imam še neke papirje...«

Stanko oprežno razgrinja razpadajoče listine. Krstni list, ime otroka, nomen filii, Suchanek Antonin. Spričevalo, da je Suchanek Antonin, rojen tam in tam, napravljen izpit za kopača. Porčni list, Suchanek Antonin in Alojzija Broumarova...

»To je torej vse,« mrmra Suchanek Antonin in devlje svoje papirje skrbno v molitvenik po rajnici ženi. »No, veliko tega ni.«

Ne, veliko ne, si misli Stanko, zato pa same važne reči, očka Suchanek. Da se je nekdo rodil in vzal za ženo Alojzijo, napravil kopaški izpit in doživel čast, da je bil izvoljen v zavodov svet in za namestnika v bratovsko skladnico; in to je celo življenje, teh pet ali koliko dogodkov. Potem si pa človek misli, Bog ve kaj je!

»Očka,« je začel obotavljivo, »kaj mislite... ali se je Pepek javil v partijo samo zavoljo denarja? — On namreč to trdi...«

»Ah ne, kje neki!« se je razburjal očka. »On ima samo tak gobee. Ne smeš mu verjeti.«

»Torej zakaj se je javil?«

Plemenita pobuda za olepšanje Žal

Plemenito pobudo je dala svojem umrlih in sploh vsej Ljubljani ga. Olga Tavčar, vdova pred kratkim umrlega uglednega ljubljanskega zobozdravnika g. dr. Josipa Tavčarja, ki je poival na Zalah in smo ga 19. septembra iz kapele sv. Jožefa spremili k večnemu počitku pri Sv. Križu. Ker je bila pa kapelica sv. Jožefa med počitkom pokojnega soproga na Zalah za res okusno okrašena, se je gospa vdova pozneje spet oglašila v pisarni na Zalah ter svoje priznanje Mestnemu pogrebniemu zavodu izkazala na ta način, da mu je poklonila več lepih dekorativnih rastlin v posodah z naročilom in željo, naj Mestni pogrebni zavod rabi te rastline edino za okrasitev kapelice sv. Jožefa. Brez namena je plemenita vdova tako dala Ljubljancem dober zgled, kako bi lahko naše prekrasne Zale še bolj olepšali in okrasili. Kakor so nekdanj svoji umrlih zidali cerkve in ohranili spomin na umrle svoje z oltarji in zvonovi skozi stoletja do današnjih dni, tako bi tudi naši premožni občani lahko ovekovečili svoje pokojne in ohranili njih ter tudi svoje ime v častih pri potomcih in poznih rodovih, če bi naročili razne izpopolnitve Žal in posameznih kapelic. Mestni pogrebni zavod sicer prav vse žrtvuje, kolikor more, za čim najpopolnejšo okrasitev in dopolnitve Žal, vendar pa n. pr. vidimo v molitnici stenske slike vedno samo še na papirnatem vzoru. S pomočjo svojcev umrlih, ki hočejo ohraniti imena pokojnih v časteh še znanecem, bodo Zale postale zakladnica naše umetnosti ter najzgovornejši in najtrajnejši

spomenik visoke srčne kulture darovalcev in vse dandanašnje Ljubljane. V vsem svojem sijaju bodo pa Zale blestele na predvečer Vernih duš, v nedeljo 2. novembra, o mraku po cerkvenih opravilih na pokopališču sv. Križa. Gorelo bodo vse žarnice po kapelcih in na kandelabrih ob poteh, da bodo Zale spet polne občinstva, ki bo zlasti občudovalo prelepe nove križe in krasotne lestence.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAF
Predstave ob 16. in 19. uri, ob nedeljah in uraznikih na ob 10.30, 15., 17. in 19. uri

Monumentalno zgodovinsko filmsko delo
Most vzdihljajev
Paola Barbara, Mariella Lotti, Elli Parvo
KINO UNION TEL. 22-21

Monumentalni vefilm o znameniti vstaji in junaški borbi Burav za svobodo
OHM KRÜGER
Gisela Uhlen, Emil Jannings, Gustav Gründgens.
KINO MATICA - TEL. 22-41

Richard Arlen, Virginia Grey
Tajno zatočišče
Romantična avantura.
Kot dodatke: **Simfonija oblakov**
KINO SLOGA - TEL. 27-30

Strojnege tehnika
z daljšo prakso, ki pozna stroje za obdelavo lesa, sprejememo. — Ponudbe na upravo lista pod šifro »Strojni tehnik« 12.314.

Strojnege inžinerja
s prakso, sposoben za vodstvo tovarne lesnih izdelkov in lesne industrije sprejememo. — Podrobnejše ponudbe poslati na upravo lista pod šifro »Ravnatelj« 12.313.

Na meji
Mož bi bil rad podoben slikli na potnem listu.

Dolarske hijene

»Sijajno! Za zlomka, to bo pa res sijajno!« Zadovoljen si mane roke in sam ne ve, kaj naj bi prav za prav počel z Ellen Counter, kateri je hotel brati levite. Veselo se smeje in hahlja ter šele utihne, ko pride Charley sporočiti, da prihaja Gizela Morton od obiska pri Grillu.

XXV. poglavje.
Rackley ne odneha.

Zaman se je te dni trudil stari Rackley, da bi zadrignil mrežo, v katero naj bi se ujel Franck Palmer. Stric Paddy je s čudovito spretnostjo ušel pasti, ki mu je bila nastavljena. Pa ne samo to, rešil je tudi Francka Palmerja. Sam Rackley je moral uvideti, da bo treba sprožiti kaj novega, če bo hotel imeti uspeh.

Pri vseh poizvedovanjih občuti Rackley nasprotovanje, čigar vzroka ne pozna. Palmerjeva bolezen mu je tudi hudo prekrizala račune. Ni mogoče namreč zvedeti, kaj počne in misli Grill. Vsi poskusi, izvele iz Paddyja Meesa resnico, se klavarno ponesrečijo. Stric Paddy igra dobrodušnega možakarja, ki je na zunaj tako neroden, da mu ne moreš priti blizu. Druge poizvedbe pa dokazujejo, da Gizela Morton v resnici ničesar ne ve in niti ničesar ne sluti.

Sam Rackley ve le nekaj z gotovostjo. Še preden pride pravi Grill kot Palmer nazaj v Newyork, mora biti doženežna sprava z Grillovo družbo. Zdi se mu, da to ne bo mogoče. Zato bi bilo še najboljši, če se mu posreči kakor koli razkrinkati lažnega Grillu. Zato bi pa potreboval dokazov, ki jih na žalost nima. Le

odločna izpoved pred policijo bi morda pripravila policijo samo, da bi šla iskat te dokaze. To pa bi se dalo doseči. Saj bi lahko poslal borznega mešetarja Jacka Pullmana na policijo. Tam bi ta lahko izjavil, da Grill ni pravi Grill. To bi lahko tudi potrdil, saj pravega Grillu dobro pozna.

Šest dni pred napovedanim prihodom aretiranega Grillu odide sam Rackley vnovič na obisk k mešetarju Pullmanu. Pullman ni niti najmanj presenečen, ko zagleda starega magnata v svoji sobi. Nasprotno! Ze nekaj dni je bil trdno prepričan, da se bo stari Rackley še oglasil. Zato je tudi trdno računal, da bo v kratkem z malenkostnim trudom zaslužil lepe denarce.

»Ste zvedeli kaj novega, gospod Rackley?« Rackley odikima: »Še nič! Zdi se mi, da ve Paddy Mees za vse! Samo tako si morem razložiti, da nimam nikjer prav nobenega uspeha.«

»Kaj boste sedaj napravili?« sprašuje Pullman zvedavo.

»Vašo izjavo hočem izkoristiti, Pullman!« Rackley se nasloni na pisalo mizo in ostro pogleda Pullmana. »Ne ostane mi nič drugega, kakor da sam namignem policiji in...«

Presenečen ga pogleda Pullman. »Ali ne bo to malo nevarno, gospod Rackley? Mislim nevarno za — vas!«

Rackley niti ne treni. »Ne verjamem! Če je ta tukaj v resnici Jonnes Grill, potem ste se vi pač zmotili. Ne zadene vas nobena krivda, saj se je v tem primeru obnašal Grill res zelo čudno. Če se pa nasprotno dokáže vaš sum in policija ugotovi, da igra tukaj vlogo Grillu navaden pustolovec, potem bo nastal škandal, ne da bi imel jaz prste vmes. Vsa zasluga bo vaša, Pullman, ker boste kot dober državljani storili svojo dolžnost in opozorili policijo na čudno srečanje z Grillom na borzi.«

»Prav imate!« pokima Pullman. »Če je torej ta tukaj Palmer, potem ga bodo aretirali. Pri-

šel bo pred sodišče. Tam bo moral izpovedati, da ste ga vi...«

»...ne glede na to, da imam vse polno prič, ki bodo dokazale, da Palmer ni verodostojen človek, dragi moj Pullman, ne glede na to, pravim, je Palmer v kašji že zaradi tega, ker je več tednov nastopal kot Jonnes Grill. Prav to pustolovstvo najbolj jasno dokazuje, da mu ni verjeti niti besedice in da bo skušal pri zaslišanju reševati samega sebe na račun drugih, ki jih bo čnil.«

»Prav imate, res je!« pravi Pullman in veselo opazuje Rackleya. Ta seže v žep in potegne čekovno knjižico. Pullman mu gleda čez prste in vidi, kako lepo okroglo številko piše na ček. Ko mu Rackley pokaže ček, vpraša previdno: »Kaj naj torej storim?«

»Odšli boste na policijski komisariat in tam zahtevali inspektorja Taylorja ali komisarja Browna. Oba sta že imela opravka z Grillovo zadevo. Enemu od teh uradnikov opišite vaše srečanje z Grillom. Uradnike jim čudni vtis, ki ga je napravil na vas Grill. To zadošča popolnoma! Komisar Brown bo glede na vašo izjavo prisiljen, da se bo moral spet zanimati za sicer sedaj težko bolnega Grillu. Jaz bom počakal tukaj! Kakor hitro se vrnete s policije, bo tale ček vaša.«

Jack Pullman je zadovoljen. Visoki znesek ga hitro pridobi za to, da sprejme razmero kočljivo nalogo. Končno pa, saj ni nič sramotnega, če prepreči navadnemu pustolovcu njegov nesramni posel. Občleče plašč, vzame klobuk in odhiti iz svoje pisarne. Izpred borze se odpelje z avtomobilom na policijski komisariat.

Inspektor Taylor hoče pravkar zapustiti poslopje komisariata, ko sliši, da nekdo pri vratih povprašuje po njem. Ker ga zanima, se vtakne v pogovor in zve, da gre za zadevo Palmer. Takoj povabi Pullmana s seboj v urad.

»Hm, torej o Palmerju bi mi radi nekaj povedali, gospod Pullman?«

»Ne, prav za prav ne o Palmerju! V resnici moram povedati nekaj o Grillu!«

»Torej... prosim!« Inspektor Taylor nasloni komolce na pisalo mizo in radovedno gleda v Pullmana. Z lica mu ni mogoče razbrati, kaj si pri tem misli.

Pullman začne pripovedovati podrobno, kako se je srečal z dozdavnim Grillom na borzi. Natančno opiše, kaj vse je zapazil in kako je nato preizkusil Grillu. Tako je končno prišel do prepričanja, da ni govoril z Grillom, ampak le s človekom, ki je Grillu izredno podoben.

Vsa v resnici zanimiva zgodba ni inspektorja Taylorja prav nič razburila. Mirno gleda Pullmana v oči, ko tako mimogrede vpraša: »Tako, tako... in kaj pravi k temu Rackley?«

Pullman se komaj toliko obvlada, da preveč vidno ne pokaže, kako ga je to vprašanje zadelo. Trudi se, da bi nedolžno in začuden »Rackley? Kaj pa naj ima ta s tem opraviti?«

»Oh, samo tako mi je prišlo na misel!« se izmika inspektor Taylor. »Veste, v glavo mi je šinila misel, da je prav lahko mogoče, da ste pred nedavnim govorili s tem Rackleyem!«

Inspektor Taylor še zdaleka ne verjame tega, kar mu je Pullman povedal. Ve dobro, da je stari Rackley sprožil ves škandal, ki naj bi podrl Grillovo družbo. Poleg tega pa iz razumljivih razlogov res ne more trpeti tega starega lisjaka. Vse to inspektorju še bolj potrjuje prepričanje, da si je Sam Rackley sedaj izposodil tega mešetarja Pullmana, da bi jo Grillu vnovič zagodel.

Saj ne pridem nikdar skupaj z Rackleyem, saj ga komaj poznam!« pojasnjuje Pullman odločno. Tako odločno, da mu prav zato Taylor ne verjame.

Najboljše bo, gospod Pullman, da napravite kratek zapisnik!« Taylor pozvoni in pokliče uradnika. Narekuje mu Pullmanovo izjavo. Listino Pullman podpisuje in se končno, ko zapusti sobo, vesel oddahne.